

Додаток
до рішення сесії
Вербської сільської ради
від 11 червня 2025 року №1408

**Стратегія розвитку
Вербської сільської територіальної громади
до 2027 року**

2025 рік

Перелік умовних скорочень

SWOT – аналіз сильних і слабких сторін, а також можливостей і загроз щодо розвитку громади

АПК – агропромисловий комплекс

ДНЗ – дошкільний навчальний заклад

ДПП – державно-приватне партнерство

ДФРР – Державний фонд регіонального розвитку

ЄС – Європейський Союз

ЖКТ – житлово-комунальне господарство

ЗУ – Закон України

МСБ – малий і середній бізнес

МСП – мале та середнє підприємництво

МТД – міжнародна технічна допомога

НУО – неурядова організація

ОДА – обласна державна адміністрація

ОМС – органи місцевого самоврядування

ОТГ – об'єднані територіальні громади

ПЗФ – природно-заповідний фонд

РДА – районна державна адміністрація

СБК – сільський будинок культури

СОК – сільськогосподарський обслуговуючий кооператив

ТПВ – тверді побутові відходи

ЦНАП – центр надання адміністративних послуг

Вступне слово

Вербська сільська територіальна громада утворена 20 листопада 2020 року в рамках адміністративно-територіальної реформи. 25 жовтня 2020 року ми провели перші вибори та об'єдналися в одну громаду, до складу якої увійшли 9 населених пунктів Вербської і Стовпецької сільської ради з адміністративним центром у с. Верба.

Будь-яка громада являє собою складний соціально-економічний механізм. Це одночасно і територіальна цілісність, і середовище функціонування, і спосіб життя, і можливості культурного, духовного, фізичного розвитку як окремої особистості, так і громади в цілому. Надати повний опис різнопланового та багатовекторного майбутнього розвитку дуже складно, але саме інтерес до майбутнього є головним стимулом до розробки стратегічного планування. Позитивні зміни в громаді не настануть лише внаслідок бажання. Потрібні щоденні цілеспрямовані зусилля у визначеному напрямі. Дана Стратегія створена саме для того, щоб вивчити головні стратегічні пріоритети, реалізація яких забезпечить розвиток та досягнення поставлених цілей. Ми повинні не просто жити з дня на день, вирішуючи поточні проблеми, але й мати чіткий план розвитку і рухатися згідно з ним. Тільки таким чином ми дамо шанс Вербській громаді знайти себе на економічній, культурній, і, сподіваюсь, (з огляду на історію краю), туристичній карті України.

Розробка цього дуже важливого документа відбувалась в партнерстві та тісній співпраці за участі представників адміністративних одиниць, які увійшли до складу Вербської територіальної громади, депутатів, приватних підприємців, громадських активістів, фахівців органів місцевого самоврядування. Тому ми вдячні усім, хто брав активну участь у підготовці даної Стратегії.

Ми впевнені, що у результаті роботи зі стратегічного планування Вербська громада отримуватиме адміністративний документ, завдяки якому зможе раціонально організувати свою діяльність та стратегічно розподілити обмежені ресурси. Разом з тим наявність Стратегії розвитку громади дасть змогу не лише об'єктивно оцінити соціально-економічний та ресурсний потенціали території та сформулювати інвестиційну привабливість, а й забезпечити сталість та поступовість розвитку громади на довгий період.

І ми не зупиняємося на досягнутому, і наші прагнення – зробити Вербську громаду громадою з посмішкою на обличчі у кожного її мешканця. Громадою в якій хотілось би жити, з якої не хотілось би виїжджати та завжди хотілось б повернутися...

ЗМІСТ

- 1. ВСТУП**
- 2. МЕТОДОЛОГІЯ ТА ОПИС ПРОЦЕСУ РОБОТИ**
- 3. КОРОТКА ХАРАКТЕРИСТИКА ГРОМАДИ**
- 4. ГОЛОВНІ ЧИННИКИ СТРАТЕГІЧНОГО ВИБОРУ**
 - 4.1. СЦЕНАРІЇ РОЗВИТКУ ВЕРБСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ
 - Інерційний сценарій розвитку*
 - Модернізаційний сценарій розвитку*
 - 4.2. МІСІЯ ТА СТРАТЕГІЧНЕ БАЧЕННЯ РОЗВИТКУ ВЕРБСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ
 1. SWOT-АНАЛІЗ ВЕРБСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ
 2. SWOT-МАТРИЦЯ ВЕРБСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ
 3. ПОРІВНЯЛЬНІ ПЕРЕВАГИ, ВИКЛИКИ І РИЗИКИ ВЕРБСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ
 - Порівняльні переваги*
 - Виклики*
 - Ризики*
- 5. СТРАТЕГІЧНІ, ОПЕРАЦІЙНІ ЦІЛІ ТА ЗАВДАННЯ**
- 6. УЗГОДЖЕНІСТЬ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУ РОЗВИТКУ БІЛОПІЛЬСЬКОЇ ОТГ З ПРОГРАМНИМИ ТА СТРАТЕГІЧНИМИ ДОКУМЕНТАМИ**
- 7. СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ, МОНІТОРИНГУ ТА ОНОВЛЕННЯ СТРАТЕГІЇ**
 - Управління процесом реалізації стратегії*
 - Процедура моніторингу стратегії*

ДОДАТКИ

- Додаток 1.* Розпорядження голови Вербської сільської ради про затвердження Положення та складу робочої групи з розробки Стратегії розвитку Вербської сільської територіальної громади на 2021-2030 роки
- Додаток 2.* Соціально-економічний аналіз Вербської територіальної громади

1. ВСТУП

2014-2020 рр. кардинально змінили економічну ситуацію в країні. Анексія АР Крим, збройна агресія Російської Федерації проти України створили значні довготривалі загрози розвитку для країни та Донецької та Луганської областей, зокрема, у вигляді втрат виробничих об'єктів, руйнування інфраструктури, погіршення матеріального становища громадян. Всі ці проблеми, а також пов'язані із ними дефіцит енергоресурсів та сировини, логістичні проблеми і зупинка роботи ключових промислових підприємств на сході країни, у поєднанні накопиченими внутрішніми структурними проблемами розвитку (значна залежність від торгівельних зв'язків із однією країною) й погіршенням зовнішньоекономічної кон'юнктури спричинили розгортання економічної кризи, яка характеризувалась втратою частини потенціалу розвитку:

- скорочення обсягів ВВП у 2020 році становило 6,6%, станом на вересень 2021 року – ще 4,8%, в тому числі виробництва промислової продукції – 10,1% та 8% відповідно;
- національна валюта продовжує свою девальвацію;
- відбувалися процеси скорочення інвестицій й погіршення стану платіжного балансу;

У 2020 році новим випробуванням стало тимчасове призупинення переміщення вантажів через лінію зіткнення залізничними і автомобільними шляхами у межах Донецької та Луганської областей у відповідь на загострення військових дій. Дія цього фактору ускладнила роботу гірничо-металургійного комплексу та енергетики.

У 2021 році продовжився негативний тиск з боку Російської Федерації:

- 1) були введені обмеження переміщення великотоннажних суден внаслідок побудови Керченського мосту, а також блокування діяльності морських портів Азовського моря;
- 2) наприкінці року застосовані особливі заходи щодо економічних суб'єктів України згідно з переліком, що передбачають заморожування безготівкових грошових коштів, без документарних цінних паперів і майна на території Російської Федерації, заборону на перерахування коштів за межі території Російської Федерації.

Завдяки переорієнтації на нові зовнішні ринки економіка України вже не так гостро відчула негативного впливу агресивних дій з боку Російської Федерації.

Але в лютому 2022 року Україна отримала новий виклик – це повномасштабне вторгнення Російської Федерації в Україну, введення воєнного стану і всі напрацювання попередніх років були зведені на нівець.

ОСНОВНІ ВИКЛИКИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ:

- втрата людського капіталу. За роки незалежності України населення держави скоротилося на понад 9 млн осіб та на кінець 2020 року кількість наявного населення становила близько 42,584 млн осіб. Загрозливими є масштаби трудової міграції. За офіційними даними Державної служби статистики, за період 2020 р. – I півріччя 2021 рр. кількість українських трудових мігрантів склала усього 1 млн. 303,3 тис. осіб. У зв'язку із повномасштабним вторгненням 2022 року кількість мігрантів, за різними оцінками, становила 3-5 млн. осіб. Одночасно за інформацією Міністерства соціальної політики станом на липень 2024 р. на постійній основі у далекому та близькому зарубіжжі трудяться 7,2 млн. українців, а у період сезонних робіт обсяги трудової еміграції сягають навіть 11 млн. осіб.

- Низька економічна продуктивність, яка компенсується нагромадженням боргу. Показник ВВП на душу населення в Україні критично не відповідає кадровому, ресурсному та промислово-технологічному потенціалу;

- монофокусна модель розвитку торговельно-економічних відносин. Політичний фон 2000-х років обумовлював зміцнення торговельних відносин із країнами СНД. Унаслідок гібридної війни РФ проти України та через розпочату економічну війну, монофокусом зовнішньоторговельної політики стали країни ЄС;

- низька інвестиційна привабливість. Іноземне інвестування економіки не відповідає потенціалу України. Станом на початок 2024 р. загальний обсяг накопичених ПІІ за минулий рік зменшився на 0,7% (\$0,38 млрд) і наразі складає \$54,57 млрд, що на 17% менше, ніж у 2021 році. У порівнянні з країнами Центральної та Східної Європи, рівень накопичених ПІІ на душу населення в Україні залишається критично низьким.;

- збереження незначних обсягів інвестицій, які спрямовуються не на придбання існуючих компаній або розширення їх діяльності, а на створення нових підприємств (greenfield investments). За висновками фахівців ЮНКТАД, основними чинниками цього в Україні є повільний перебіг реформ, а також проблеми в законодавстві та системі оподаткування;

- збереження структури надходження капіталів, у якій переважають надходження офшорного та російського капіталу;

- високий рівень сприйняття корупції;

- неефективна судова система та низький рівень довіри до неї;

- збереження значних перешкод для здійснення підприємницької та інвестиційної діяльності;

- неефективність і затягування процесу приватизації;

- вади правової системи, що не дає відчутної гарантії іноземним інвесторам;
- вади системи захисту прав власності;
- низький рівень захисту прав інтелектуальної власності;
- низький рівень цифровізації процесів у ланцюгу «виробництво-маркетинг-продаж-обслуговування», що характеризує нову модель промислового розвитку в рамках «Індустрії 4.0».

За даними Всесвітнього економічного форуму – «Звіту про глобальну конкурентоспроможність 2019-2020 рр.», Україна посіла 81 місце серед 137 досліджуваних країн. Відповідно до індексу інноваційного розвитку, представленого агентством Bloomberg у 2018 році, Україна на 46 місці серед 50 досліджуваних країн. При цьому наша країна виявилася найгіршою за продуктивністю праці (50 місце), що свідчить про низький рівень застосовуваних технологій та виробництво товарів з низькою доданою вартістю, і потрапила до трійки аутсайдерів за технологічними можливостями (48 місце).

У 2023 році Україна покращила свій рейтинг та посіла 55 позицію (у 2022 році посідала 57 позицію) в рейтингу Глобального Інноваційного Індексу (із 133 країн), а також посіла 34 місце серед 39 економік Європи.

У 2024 році відбулося погіршення, Україна посіла 60 позицію із 133 країн та 34 позицію серед 39 економік Європи.

Деякі складові рейтингу:

- регуляторне середовище – 106 позиція (– 31 позиція)
- бізнес середовище – 84 позиція (+ 15 позицій)
- людський капітал та дослідження – 54 позиція (– 7 позицій)
- освіта – 43 позиція (– 12 позицій)

Головними перевагами України є вигідне географічне положення, ємний ринок, наявність поглибленої та всебічної зони вільної торгівлі між Україною та ЄС та відносно високий рівень розвитку людського потенціалу.

Сучасні тенденції розвитку світової економіки та технологічного прогресу призвели до того, що у сфері переробної промисловості – основі високотехнологічного виробництва – конкурують між собою країни з дешевою робочою силою (переважно, розташовані у субтропічному та тропічному кліматі, де вартість життя істотно нижча, ніж в Україні) та розвинуті країни зі стабільним і сприятливим інвестиційним кліматом, який дозволяє мінімізувати інвестиційні ризики при створенні

високотехнологічних виробництв. За таких конкурентних умов Україна не має достатньо переваг, аби бути привабливою для великих інвестицій.

Промисловість зможе бути рушієм прискорення економічного розвитку та якісних змін у структурі економіки лише після суттєвої модернізації, виправлення ситуації зі зношеністю основних фондів на більш ніж 80% та впровадження новачій і переходу до виробництва конкурентоспроможних продуктів з високою часткою доданої вартості.

Іншим рушієм економічного зростання у найближчій перспективі може виступати **аграрний сектор** як такий, що має високий потенціал до модернізації, упровадження новітніх технологій та підвищення рівня переробки власної продукції, але його перспективи обмежені. Наразі в Україні він створює близько 10% ВВП. Водночас, у переважній більшості розвинутих країн частка аграрного сектору не перевищує 5% ВВП. Навіть в Аргентині, відомій своїм високоприбутковим аграрним сектором, за даними Світового Банку, його частка становить тільки 6%. В такій ситуації однією з основ української конкурентоспроможності може стати **людський капітал**, а також знання й результати наукових досліджень.

Сучасна українська держава має дуже обмежену фінансову та інституційну спроможність. Відтак наявні ресурси і потенціал доцільно зосередити на створенні суспільних благ та перспективних точках росту.

Таким чином, для сталого розвитку країни необхідно забезпечити сприятливі умови для створення та функціонування інноваційно-активних підприємств, розвитку екосистеми інновацій, залучення вітчизняних та іноземних інвесторів.

Існуючі нагальні перешкоди, які можуть бути усунуті або пом'якшені засобами державної політики:

- брак фінансування, зокрема державного, об'єктивно обумовлений загальним невисоким рівнем добробуту країни та іншими життєво важливими пріоритетами бюджетних витрат;
- відсутність необхідної інформації щодо ринкових перспектив запропонованої ідеї та знань і консультативного супроводу проходження проекту від ідеї до етапу комерціалізації;
- недостатнє використання науковцями та малим і середнім бізнесом можливостей щодо участі у міжнародних програмах;
- відсутність налагоджених комунікацій між ОМС, науковцями і представниками бізнесу, що зацікавлений в розвитку та вдосконаленні технологічні рішення, які можуть бути використані у виробництві;

- недостатнє пропагування та поширення інформації щодо позитивних прикладів щодо перетворення ідеї на інноваційний продукт;
- розбіжності щодо врегулювання відносин у сфері інтелектуальної власності між Цивільним кодексом та актами спеціального законодавства України;
- обмеженість фінансових та матеріальних ресурсів для створення інноваційної інфраструктури;
- нестача фахівців у сфері інноваційного менеджменту та маркетингу, фінансових консультантів, експертів з трансферу технологій і бізнес-планування;
- складність проведення оцінки вартості об'єктів права інтелектуальної власності та нестача фахівців для її здійснення.
- високі та складно адміністровані податки (насамперед, на оплату праці та прибуток підприємств);
- брак необхідних знань і навичок для ведення підприємницької діяльності;
- високі для новоствореного підприємства витрати на оренду приміщень та обладнання, оплату сторонніх послуг (насамперед, бухгалтерських);
- недостатній рівень зацікавленості суб'єктів господарювання у впровадженні результатів вітчизняних досліджень і розробок, які потребують додаткового часового та фінансового ресурсу для їх повноцінного застосування;
- недостатня поінформованість про можливості малих і середніх підприємств у сфері використання новацій, високі транзакційні витрати на пошук та доступ до баз даних, відсутність ефективних каналів передачі інформації щодо попиту підприємств до сектору науки та освіти;
- недовіра авторів ідей щодо можливостей захисту авторських прав.

Однією з основних проблем є також утримання талантів в громадах і країні загалом. Згадана тенденція характерна для ряду країн, в тому числі і тих, з ким зазвичай порівнюють Україну, зокрема Польща. Причини, які зумовлюють цю тенденцію є наступні:

- кращі можливості для реалізації ідей за кордоном (насамперед, доступ до фінансування, правовий захист, близькість до ринків збуту, менша вартість ведення бізнесу);
- краща якість життя (безпека та верховенство права, освіта та охорона здоров'я, соціальний захист у разі потреби, інфраструктура, екологія тощо);

- творче та підприємницьке середовище, створене у найкращих світових осередках інновацій.

Для побудови сучасної економіки з розвинутим підприємництвом, інноваціями та високою продуктивністю виробництва Україні необхідно розв'язати зазначені вище проблеми. Для реалізації цієї мети передбачається низка програмних заходів, які знайдуть своє відображення і в Державній стратегії розвитку до 2027 р. Зокрема, це наступне:

- розвиток інноваційної інфраструктури, методично-консалтингове забезпечення, розширення зв'язків вітчизняних науковців і винахідників з іноземними підприємствами;

- підвищення спроможності, що реалізується як шляхом культурно-просвітницької діяльності, підвищення інноваційної культури, так і через освітню діяльність, спрямовану на забезпечення успішної кар'єри молоді після завершення навчання у закладі вищої освіти за одним з обраних напрямів: започаткування власної справи, робота на підприємстві, що відповідає сучасному технологічному рівню, або наукова (викладацька) робота.

- створення із залученням світових експертів і менторів шкіл обміну досвідом та національних ресурсів з навчання підприємництву та інноваціям, зокрема мережі підвищення кваліфікації як для викладачів, так і для керівників закладів вищої освіти та наукових установ. Ці структури також можуть надавати консультаційно-методичну допомогу щодо участі в європейських програмах, пов'язаних з інноваціями, таких як Горизонт 2020 та майбутня Рамкова Програма ЄС на 2021-2027 роки, EUREKA, COSME тощо, та поширювати позитивний досвід успішних учасників цих програм;

- покращення якості освіти шляхом наближення її до потреб глобального ринку, підтримка запровадження навчальних дисциплін з підприємництва, фінансової грамотності та охорони інтелектуальної власності.

- забезпечити створення навчальних матеріалів із підприємництва та інновацій, які підвищували б обізнаність, починаючи зі школи, навчали азів створення власного бізнесу, фінансової грамотності та охорони інтелектуальної власності;

- розробити методичні матеріали щодо залучення до виконання спільних інноваційних проектів студентів різних спеціальностей.

- збільшити кількість інформаційних заходів та їх аудиторію для поширення позитивного досвіду успішних стартапів, інноваційних проектів, запровадити регулярні всеукраїнські та міжнародні заходи за участі

представників науки, освіти та бізнесу для налагодження взаємозв'язку між ними;

- забезпечити методично-консультаційну допомогу з різних аспектів провадження інноваційної діяльності;
- розробити Дорожню карту реалізації Цілей сталого розвитку визначених у Національній доповіді, затвердженій Міжвідомчою робочою групою високого рівня з питань організації процесу впровадження Цілей сталого розвитку в Україні.

Реформа децентралізації є наймасштабнішою для нашої держави за останні два десятиліття. В останні роки імідж нашої держави на світовій арені незмінно асоціювався з війною та корупцією. Наразі Урядом здійснюється спроба змістити фокус уваги зарубіжних партнерів на потенціал регіонів. Тобто модернізація країни відбувається шляхом модернізації регіонів. Суть цього процесу полягає в передачі на місця повноважень, фінансів та відповідальності за власний розвиток. Відтак, ТГ, маючи відповідні ресурси, мають стати інструментом вирівнювання розвитку територій.

З моменту створення Вербської територіальної громади постала низка викликів:

- відсутність загальноприйнятих пріоритетів щодо забезпечення надання базових послуг мешканцям ТГ. Кожен орган місцевого самоврядування, який увійшов до складу ТГ, до об'єднання мав власні пріоритети розвитку та власну систему цінностей щодо управління ресурсами. Після об'єднання ці пріоритети, очевидно, потребували перегляду та напрацювання нових підходів в забезпеченні рівного управління й розподілу тепер вже «об'єднаних» ресурсів.
- потреба ефективного управління новими земельними, бюджетними ресурсами, які стали доступними для ТГ і можуть бути використані для розвитку.
- збільшення кількості зацікавлених сторін, з якими потрібно узгоджувати прийняття рішень у межах ТГ.

Метою розробки Стратегії розвитку Вербської сільської територіальної громади є ефективне спрямування обмежених ресурсів на пріоритетні напрямки, які, в свою чергу, мають оформити і розвинути внутрішню спроможність громади. Стратегічний цикл розрахований фактично на 3 роки, щоб синхронізувати його з відповідним європейським циклом та Державною стратегією на період до 2027 р.

Стратегія розвитку Вербської територіальної громади – це документ, що визначає на довгостроковий період (3 роки) стратегічні та операційні цілі,

завдання для сталого економічного і соціального розвитку територіальної громади та який розробляється з урахуванням:

- Закону України від 5 лютого 2015 року № 156-VIII «Про засади державної регіональної політики»

- Постанови Кабінету Міністрів України від 11 листопада 2015 р. № 931 «Про затвердження Порядку розроблення Державної стратегії регіонального розвитку України і плану заходів з її реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених Стратегії і плану заходів» (із змінами згідно Постанови КМУ № 959 від 14.11.2018 р.)

- Постанови Кабінету Міністрів України від 11 листопада 2015 р. № 932 «Про затвердження Порядку розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених регіональних стратегій і планів заходів» (із змінами згідно Постанови КМУ № 959 від 14.11.2018 р. та № 45 від 23.01.2019 р.)

- Наказу Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 31 березня 2016 р. № 79 «Про затвердження Методики розроблення, проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації регіональних стратегій розвитку та планів заходів з їх реалізації»

- Постанови Кабінету Міністрів України від 25 жовтня 2015 р. № 856 «Про затвердження Порядку та Методики проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації державної регіональної політики» (із змінами згідно Постанови КМУ № 850 від 25.09.2019 р. та № 916 від 06.11.2019 р.)

2. МЕТОДОЛОГІЯ ТА ОПИС ПРОЦЕСУ РОБОТИ

Розробка Стратегії здійснюється з дотриманням наступних принципів:

об'єктивності – розробка документів на основі даних органів державної статистики, інших центральних і місцевих органів виконавчої влади, результатів опитувань громадської думки, з урахуванням реальних цілей та індикаторів (показників), яких можливо досягти та оцінити;

обґрунтованості та доцільності – розроблення документів на основі чітко визначених цілей розвитку та економічно обґрунтованих заходів та проектів,

що сприяють їх досягненню із використанням кращого світового досвіду у сфері прогнозування економічного і соціального розвитку;

координації – взаємозв'язку та узгодженості довгострокових стратегій, планів і програм розвитку на державному, регіональному та місцевому рівнях;

відкритості та прозорості – забезпечення доступу громадськості, що передбачає інформування про цілі, завдання та очікувані результати та показники виконання стратегічних та програмних документів, а також забезпечує всіх суб'єктів господарської діяльності необхідними орієнтирами для планування власної виробничої діяльності;

паритетності – створення рівних можливостей для висловлення позицій всіх сторін під час розроблення та реалізації відповідних документів;

недискримінації та рівного доступу – створення можливості для висловлення позицій всіх сторін під час розроблення та реалізації відповідних документів;

ефективності – визначення та забезпечення функціонування механізму досягнення цілей, виконання завдань, заходів у встановлені терміни;

історичної тягlosti – врахування та збереження позитивних надбань попереднього розвитку громад;

сталого розвитку – забезпечення розвитку громади для задоволення потреб нинішнього покоління з урахуванням інтересів майбутніх поколінь.

Методологія, яку використано при підготовці Стратегічного плану, розглядає сталий розвиток і соціальну інтеграцію як основні принципи місцевого розвитку. Концепт **сталого розвитку** (*sustainable development*) – це розвиток у межах господарської (екологічної) ємності природного середовища, що не вносить незворотних змін у природу і не створює загрози для як завгодно тривалого існування людини як біологічного виду.

Для традиційного суспільства, коли людина залежала від примх природи, бідність була нормою, а смерть загалом банальним явищем. Ці негаразди намагались компенсувати сімейною солідарністю, релігійністю та ієрархічністю. Такі суспільства не толерували і навіть боялись змін. Модерність принесла з собою еру змін, зокрема і змін на краще, тобто подолання бідності. На сьогодні близько 15% країн світу мають високі стандарти життя і в них проживає майже чверть населення планети. Більшість з цих країн стали багатими ще в XIX ст. і залишаються такими і дотепер, що і дозволяє говорити про те, що вони мають сталий розвиток.

З іншої сторони, сталий розвиток зовсім не означає постійного зростання добробуту. Європейські країни пережили дві світові війни, зазнали цілого ряду економічних криз. Тим не менш, після кожного політичного чи

економічного потрясіння вони неодмінно повертались на траєкторію благополуччя. Іншими словами, сталий розвиток є чимось на зразок універсального набору методів, який можуть використовувати й інші країни, що нам і продемонструвало чимало країн з колишнього комуністичного табору.

Сталий розвиток має в своїй основі *чотири ключові мети*:

- ❖ суспільний прогрес та рівність;
- ❖ стабільне економічне зростання;
- ❖ захист навколишнього середовища;
- ❖ збереження природних ресурсів.

Цілі сталого розвитку (ЦСР), яких на сьогодні дотримується значна частина країн світу, встановлюють власні показники розвитку і включають 17 цілей і 169 конкретних завдань. Перелік ЦСР був офіційно затверджений на засіданнях Генеральної Асамблеї ООН в кінці вересня 2015 р.

15 вересня 2017 р. – Уряд України представив Національну доповідь «Цілі сталого розвитку: Україна», яка визначає базові показники для досягнення Цілей сталого розвитку (ЦСР). У доповіді представлені результати адаптації 17 глобальних ЦСР з урахуванням специфіки національного розвитку.

За ініціативи Уряду України та за сприяння системи ООН в Україні протягом року тривав відкритий та інклюзивний процес адаптації ЦСР. Беручи до уваги принцип «нікого не залишити осторонь» та використовуючи широкий спектр інформаційних, статистичних та аналітичних матеріалів, була розроблена національна система ЦСР (86 завдань розвитку та 172 показники для моніторингу їх виконання).

Цілі сталого розвитку 2016-2027 рр. передбачають:

- ❖ Подолання бідності у всіх її формах та усюди;
- ❖ Подолання голоду, досягнення продовольчої безпеки, поліпшення харчування і сприяння сталому розвитку сільського господарства;
- ❖ Забезпечення здорового способу життя та сприяння благополуччю для всіх в будь-якому віці;

- ❖ Забезпечення всеохоплюючої і справедливої якісної освіти та заохочення можливості навчання впродовж усього життя для всіх;
- ❖ Забезпечення гендерної рівності, розширення прав і можливостей усіх жінок та дівчаток;
- ❖ Забезпечення наявності та раціонального використання водних ресурсів і санітарії для всіх;
- ❖ Забезпечення доступу до недорогих, надійних, стійких і сучасних джерел енергії для всіх;
- ❖ Сприяння поступальному, всеохоплюючому та сталому економічному зростанню, повній і продуктивній зайнятості та гідній праці для всіх;
- ❖ Створення стійкої інфраструктури, сприяння всеохоплюючій і сталій індустріалізації та інноваціям;
- ❖ Скорочення нерівності всередині країн і між ними;
- ❖ Забезпечення відкритості, безпеки, життєстійкості й екологічної стійкості міст і населених пунктів;
- ❖ Забезпечення переходу до раціональних моделей споживання і виробництва;
- ❖ Вжиття невідкладних заходів щодо боротьби зі зміною клімату та його наслідками;
- ❖ Збереження та раціональне використання океанів, морів і морських ресурсів в інтересах сталого розвитку;
- ❖ Захист та відновлення екосистем суші та сприяння їх раціональному використанню, раціональне лісокористування, боротьба з опустелюванням, припинення і повернення назад (розвертання) процесу деградації земель та зупинка процесу втрати біорізноманіття;
- ❖ Сприяння побудові миролюбного й відкритого суспільства в інтересах сталого розвитку, забезпечення доступу до правосуддя для всіх і

створення ефективних, підзвітних та заснованих на широкій участі інституцій на всіх рівнях;

- ❖ Зміцнення засобів здійснення й активізація роботи в рамках Глобального партнерства в інтересах сталого розвитку.

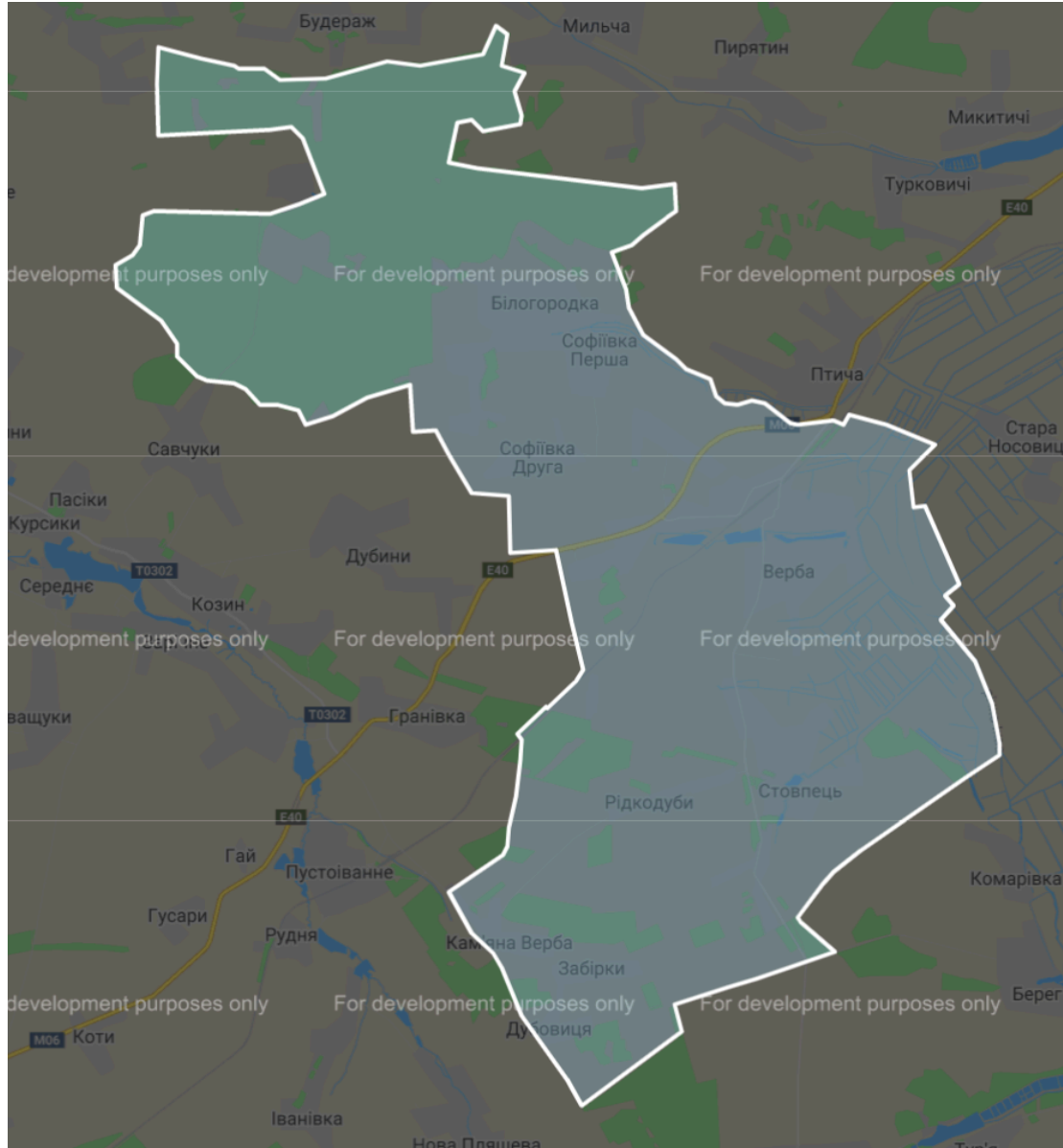
Залучення широкого кола громадян до процесу розробки стратегічного плану розвитку ТГ дозволяє, ідентифікувати та знайти прийнятні шляхи усунення проблем громади, забезпечити налагодження діалогу між громадськістю та владою. При цьому однією з основних складових процесу планування є обов'язкова участь у ньому усіх активних та зацікавлених представників громади. Створений разом з громадою стратегічний план незалежно від особистісних якостей керівників, або політичної ситуації спрямовується на покращення стандартів життя, зміцнення місцевої демократії, виховання суспільно-активних громадян – патріотів своєї громади.

3. КОРОТКА ХАРАКТЕРИСТИКА ГРОМАДИ

Вербська ТГ створена 20 листопада 2020 року. Площа: 112,6 км²

Населення: 4050 осіб (сільське населення).

Склад громади: Вербська сільська рада (с. Вербя, с. Білогородка, с. Софіївка Перша, с. Софіївка Друга, с. Стовець, с. Рідкодуби, с. Кам'яна Вербя, с. Забірки, с. Дубовиця).

4. ГОЛОВНІ ЧИННИКИ СТРАТЕГІЧНОГО ВИБОРУ

4.1. Сценарії розвитку Вербської територіальної громади

Сценарне моделювання є важливою методологічною базою стратегічного вибору. **Сценарій** – це послідовність подій, які із значною долею ймовірності можуть відбутися в майбутньому за певних умов. Такі умови, або фактори, можуть бути як зовнішні, так і внутрішні. Іншими словами, в основі кожного сценарію повинні бути покладені базові сценарні припущення, за яких можуть виникати ті чи інші фактори впливу.

Зважаючи на те, що для цілого ряду новостворених ТГ дуже мало даних для відстеження попередньої динаміки соціально-економічних процесів, повноцінне формулювання сценаріїв дещо ускладнене і стане можливим під час наступних періодів стратегічного планування.

Наведені нижче елементи сценарного моделювання відображають, передусім вплив на громаду зовнішніх факторів. Основними сценаріями розвитку є: інерційний (песимістичний) та модернізаційний (реалістичний).

Інерційний сценарій розвитку

Інерційний (песимістичний), сценарій розвитку громади формується за комплексу припущень, що тривкий у часі (горизонті планування) баланс зовнішніх і внутрішніх факторів впливу на стан громади як соціально-економічної системи залишається незмінним, тобто послідовність станів системи змінюється за інерцією: громада рухається по інерції, суспільно-економічний стан країни не сприяє розвитку.

Базові припущення інерційного сценарію

національний рівень:

1. Війна продовжуватиметься і відволікатиме значні фінансові, людські ресурси, що стримуватиме зростання і залишатиме регіони, близькі до зони конфлікту малопривабливими для інвестицій.
2. Відносини з РФ не будуть нормалізовуватись, мілітаризація біля кордону з РФ продовжуватиметься, що стимулюватиме відтік населення та бізнесів із прикордонних районів та посилюватиме російську загрозу цим територіям.
3. Припинення виробничих зв'язків з непідконтрольними територіями спричинить ще більше їхнє віддалення від решти України і входження в систему економіки, соціального та культурного простору РФ.
4. Можливий перегляд формування ДФРР і заміна способу його формування на нестабільне джерело – частку від податку на прибуток підприємств, що у випадку скасування цього податку призведе до ліквідації ДФРР.
5. Збільшення коштів місцевих бюджетів, коштів ДФРР, субвенції на соціально-економічний розвиток окремих територій та субвенції формування інфраструктури ОТГ при відсутності інституційної спроможності органів влади до системного планування, а також неспроможності місцевого підприємництва до виконання такого обсягу робіт може привести до невикористання виділених коштів, а відтак до спроби їх централізації.
6. Перебіг виборчих кампаній під час місцевих виборів посилюватиме демагогію та спроби використовувати кошти на регіональний розвиток

для популістичних проектів, які не мають довготривалого впливу на місцевий та регіональний розвиток.

7. Зниження темпів проведення реформи децентралізації, затягування з визначенням субрегіонального рівня, прийняттям Закону «Про адміністративно- територіальний устрій» та змін до Конституції.
8. Тінізація економіки сягає 70%+, збільшується зарегульованість економіки, малий і середній бізнес підтримуються недостатньо.
9. В наслідок низької народжуваності, відтоку населення в центри громад, міста та закордон стрімко знижується кількість сільського населення.
10. Стабільність національної валюти підтримується виключно траншами міжнародних фінансових установ, збільшується інфляція, доходи зростають неадекватно темпам інфляції
11. Держава спрямовує недостатньо інвестує в модернізацію інфраструктури, кошти на місцях використовуються невчасно і неефективно.
12. Призупинення/згорання важливих реформ, в першу чергу, медицини.

**Базові припущення інерційного сценарію
місцевий рівень:**

1. Згуртованість і формування регіональної ідентичності в громадах проходить кволими повільними темпами.
2. Питання поводження та утилізації ТПВ не вирішується, знижується якість питної води, малі річки заболочуються, підприємства не зменшують екологічні ризики від своїх викидів.
3. Освітня і медична сфери оптимізуються мляво, на бюджет громади зберігається значне соціальне навантаження, що суттєво обмежує можливості спрямовувати кошти на енергомодернізацію та інновації, основна увага зосереджена на вирішенні поточних проблем (комунальних, соціальних).
4. Рівень купівельної спроможності мешканців громади знижується.
5. Населення інертне, безініціативне, заполітизоване, мало залучене до розвитку громади.
6. Дозвіллева сфера, спорт і культура занепадають, молодь відчуває себе непотрібною в громаді.

7. Бізнесова активність на низькому рівні, діючі підприємства не планують розширюватись, кількість підприємців скорочується, високий рівень безробіття.
8. Значна частина ФОПів змушена припинити діяльність через тривалі карантинні заходи
9. ТГ не отримують частину податків від ПДФО, оренди землі, неповернення інфраструктурної субвенції тощо. Відтак виникає брак коштів для співфінансування розвиткових проектів.

Що відбувається:

Населення громади має стійку тенденцію до скорочення внаслідок швидкого «старіння». Мешканці працездатного віку змушені шукати роботу в обласному центрі, столиці, інших країнах. Порівняно з попередніми роками зменшується і кількість дітей, що, в свою чергу, загострить питання утримання дитячих садочків та шкіл. Наростає дефіцит робочих місць. Малий і середній бізнес практично не розвивається. Збільшується соціальна незахищеність населення. Локальне покращення відбуватиметься лише в адміністративному центрі громади, який розвиватиметься за рахунок інших територій, натомість як вони фінансуватимуться за залишковим принципом. Основним бюджетоутворюючою структурою залишатиметься відділ освіти і бюджет громади і надалі відчуватиме значне соціальне навантаження, що практично унеможливить інвестування в розвиток.

Модернізаційний сценарій розвитку

Модернізаційний (реалістичний) сценарій розвитку будується на припущеннях, за яких формуються найсприятливіші зовнішні (глобальні та національні) та внутрішні (ті, які громада здатна створити самостійно) фактори впливу: громада активно використовує можливості в умовах швидкого суспільно-економічного розвитку країни.

Базові припущення модернізаційного сценарію національний рівень:

1. Певна стабілізація економічної ситуації, деяке зростання ВВП та пожвавлення окремих галузей економіки України.
2. Україна має стійке зростання ВВП в межах 2,3–2,5% на квартал. В структурі ВВП зростає частка заробітної плати, що, разом із зміною структури зарплат по їх розміру може свідчити про певну детінізацію зарплат, а отже й економіки в цілому.
3. Масовий відтік іноземних інвесторів припинився і намітилась тенденція до нового зростання іноземних інвестицій.
4. Зростання світового попиту на перероблену с/г продукцію.
5. Видатки на оборону країни та розбудову ЗСУ стабілізуються, а наявні кошти ефективно використовуються.

6. Інфляція стабілізується (не більше 10% на рік), відсутні валютні коливання.
7. Бізнес детінізується.
8. ДФРР активно реформується і ефективно працює.
9. Розвиток інфраструктури дозволяє суттєво покращити стан доріг, освітлення, збільшується рівень безпеки підвезення дітей до опорних закладів, пішоходів, збільшується кількість велосипедистів.
10. Цілеспрямовано впроваджуються системні реформи (децентралізації, судова, освітня, медична).
11. Продовжується співпраця з міжнародними фондами та програмами МТД.
12. Ефективно впроваджується політика сільського розвитку, відкриття ринку землі, створюються дієві програми підтримки фермерства та кооперації.
13. Внаслідок війни зростає привабливість сільських територій.
14. ТГ отримують державну підтримку.

Базові припущення модернізаційного сценарію

місцевий рівень:

1. Громада проводить інвентаризацію своїх активів, розробляє інвестиційний паспорт та схему просторового планування території всієї ТГ, реалізовує намічену Стратегію розвитку, створює та просуває бренд громади.
2. Розширюється виробництво на місцевих підприємствах, залучаються нові інвестори і ресурси, збільшується кількість робочих місць і, відповідно, зменшується відтік людей працездатного віку.
3. Громада займається навчанням проектних менеджерів для написання заявок наДФРР, МТД, інших фондів з метою якомога більшого залучення державного і приватного ресурсу.
4. Проводиться оптимізація сфер освіти, охорони здоров'я, культури. В результаті вивільняються кошти на впровадження електронних сервісів, благоустрій, енергомодернізацію, ремонт доріг, чищення малих річок тощо.
5. Учні демонструють гарні показники у навчанні відповідно до порівняння їхніх поточних оцінок і результатів ЗНО.

6. Зростає підприємницька активність населення, в громаді розвивається кооперація, створюються підприємства з переробки с/г продукції, зростає самозайнятість населення, розвивається малий і середній бізнес.
7. Громада бере активну участь в розвитку співробітництва з іншими ОТГ, як на обласному, так і міжрегіональному рівні, активно шукає громад-партнерів в країнах ЄС та іноземних країнах з наявною українською діаспорою.
8. Розвивається масовий спорт, рекреаційно-лікувальна сфера, реабілітація ветеранів війни, активний і зелений туризм, активно просувається наявна культурна спадщина, вироби місцевих майстрів, художні колективи.
9. Запроваджуються регулярний конкурс для молоді на розвиткові ідеї для втілення в громаді та стипендії для молодих спортсменів та найкращих учнів.
10. Створюються робочі місця для ветеранів війни і сімей, які постраждали внаслідок війни.
11. Громада стає привабливою для інвестування.

Що відбувається:

В громаді формується високий рівень довіри на всіх рівнях, зростає підприємницька активність та загалом людям притаманна психологія власника.

Згуртування максимальної кількості зацікавлених сторін дозволяє ефективно управляти наявними ресурсами та залучати нові, реалізовувати розвиткові проекти. Зростає рівень самозайнятості населення. Налагоджені партнерські відносини з місцевими підприємцями сприяють формуванню соціально відповідального бізнесу. Вигідне розташування громади сприяє залученню інвесторів та створення нових підприємств. Продукція місцевих підприємств стає конкурентоспроможною і набуває експортний потенціал. Кількість робочих місць зростає, доходи населення збільшуються, виникає потреба в молодих спеціалістах для підприємств, освіти, медицини, що, в свою чергу, стимулює житлове будівництво, розвиток інфраструктури, благоустрій тощо.

В громаді запроваджується бюджет участі, який спершу буде фокусуватись на благоустрою, напрацьовується бачення як мають виглядати МАФи, розробляється уніфікація реклами, створюються спеціально облаштовані місця для торгівлі тощо. Значна увага приділяється розвитку дозвіллевої та відпочинкової сфер. В громаді запроваджуються високі стандарти освіти, охорони здоров'я, соціального захисту. Життя мешканців стає максимально комфортним і безпечним.

4.2. Місія та стратегічне бачення Вербської територіальної громади

Місія – це призначення громади, якісний стан, якого вона повинна набути в процесі свідомих перетворень.

Стратегічне бачення – це консолідоване ідеалізоване уявлення мешканців щодо того, як їхня громада має виглядати в майбутньому.

Стратегічне бачення має бути реалістичним, специфічним, достатньо амбітним та бажаним для територіальної громади. Воно повинно відбивати ту унікальність території, яка не може бути скопійована іншими територіями, і досягнення саме його дасть змогу бути конкурентоспроможним у майбутньому. Часто місію і стратегічне бачення об'єднують в одну категорію, інколи вони співвідносяться, як мрія і кроки по її досягненню.

Місія Вербської територіальної громади:

Зamoжна громада щасливих, успішних та освічених людей, де посміхаються один одному при зустрічі

Стратегічне бачення Вербської територіальної громади:

- Інклюзивна громада (широке залучення мешканців до прийняття рішень, поєднання зусиль людей для загального добра, відкритість місцевої влади).
- Розвиток регіональної ідентичності, самобутні традиції, збереження історико-культурної спадщини.
- Широкі можливості для розвитку особистості.
- Сталий розвиток (чисте довкілля, особиста безпека, альтернативна енергетика).
- Розвинена аграрна сфера та створені умови для інноваційного виробництва.
- Робота з ветеранами війни і сім'ями, які постраждали від її наслідків.
- Робота в сфері благоустрою громади.

4.3. SWOT-аналіз Вербської територіальної громади

Сильні сторони	Слабкі сторони
1. розвинена логістика (автошляхи М-06, Т1821, залізнична станція Верба, 70 км до обласного центру) 2. розвиток відновлюваної енергетики (сонячні електростанції) 3. природні ландшафти для розвитку зеленого туризму 4. інвестиційно приваблива територія (пром-зона залізнична, зручна логістика, близькість обласного центру) 5. наявність земельного ресурсу для створення нових підприємств з переробки та зберігання с/г продукції та розширення потужностей вже діючих 6. розвинена система загальноосвітніх установ 7. відкритість місцевої влади 8. історико-культурна спадщина (музеї, місця історичних подій, панська криниця, мур) 9. зручність для проживання (відносно невисока вартість, компактність, екологічність, порівняно невисока по області злочинність)	1. від'ємний приріст населення, трудова міграція 2. нерозвинені заклади малого підприємництва (пекарні, пральні, перукарні, кав'ярні тощо) 3. нерозвинена мережа закладів дозвілля для дітей і молоді, масового культурного відпочинку (спортивна сфера, дискотека, басейн, кінотеатр) 4. поганий стан доріг та під'їзних шляхів в межах громади 5. незадовільне інтернет-покриття в віддалених селах 6. припинення роботи промислових підприємств 7. низька якість муніципальних послуг (невідповідність комунальних послуг потребам мешканців) 8. низька оплата праці порівняно з середньою в країні 9. низький рівень впровадження інноваційних технологій та розробок в економічній сфері громади 10. шкода довкіллю (стихійні сміттєзвалища, підпали трави)

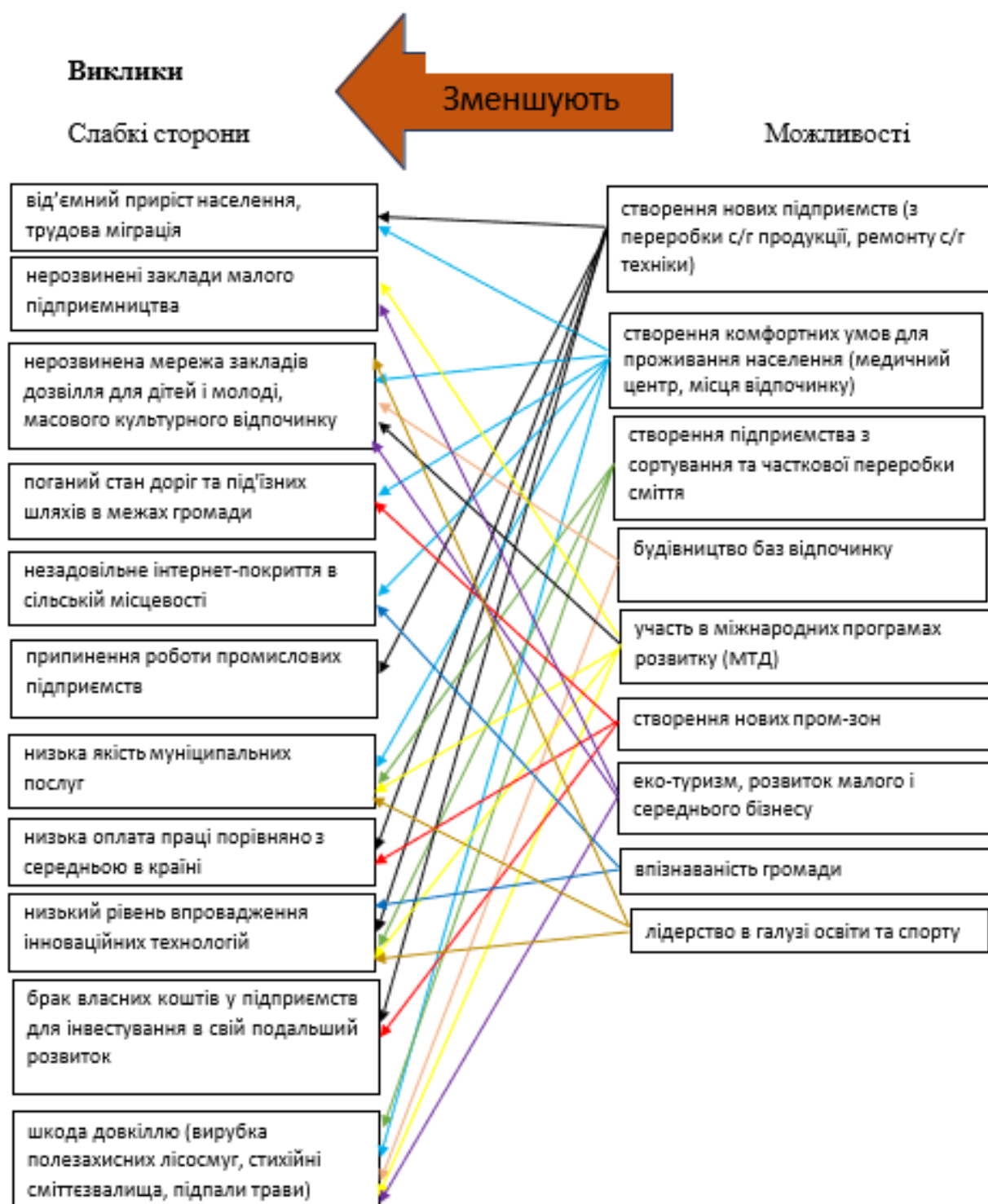
Можливості (шанси)	Загрози (ризики)
- створення нових підприємств (з переробки с/г продукції, ремонту с/г техніки і автомобілів) - створення комфортних умов для проживання населення (місця відпочинку) - лідерство в галузі освіти та спорту серед сусідніх громад - будівництво баз відпочинку - участь в міжнародних програмах розвитку (МТД) - створення нових пром-зон - еко-туризм, розвиток малого і середнього бізнесу - впізнаваність громади (с.Верба, Дзявульський, Момотюк, Братійчук, Дивак, Ісаєвич) - подальший розвиток відновлюваної енергетики (сонячні електростанції, вітрова енергія)	- зростання відтоку населення, погіршення демографії - нестабільна політична ситуація в країні - зменшення державної підтримки - стагнація економіки та можлива її дестабілізація (в тому числі і внаслідок карантинних заходів) - близькість до кордону з Білоруссю - сильне пошкодження дорожнього покриття (потужні агро-підприємства, лісовози) - негативні зміни в законодавстві, призупинення реформ (медицина) - погіршення стану екології (загазованість, заболочення водойм) - потреба в більшій чисельності громади та акумуляції ресурсів більшої частини ТГ

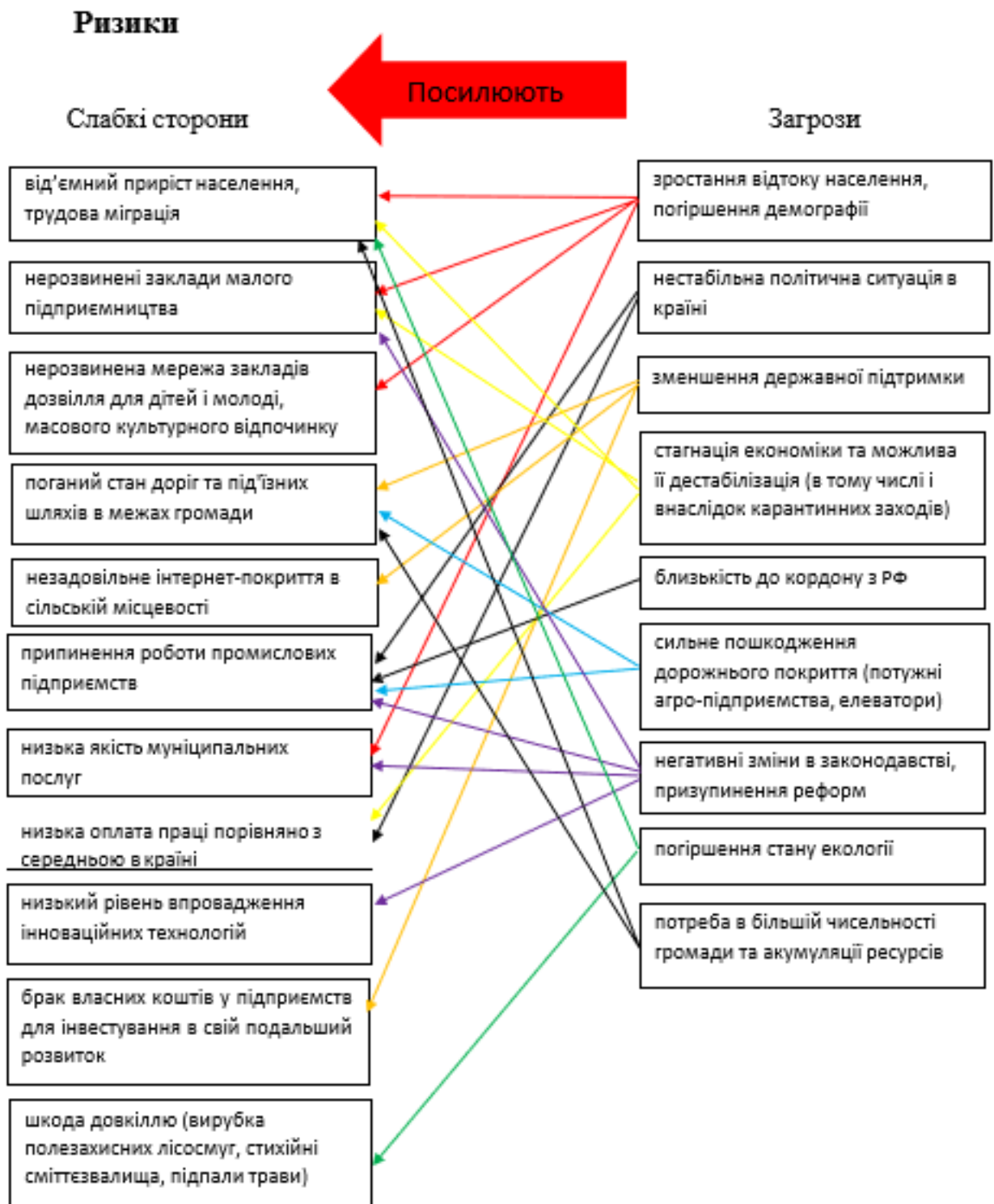
4.4. SWOT-матриця Вербської територіальної громади

SWOT-матриця дозволяє виявити взаємозв'язки між «внутрішніми» (сильні та слабкі сторони) та «зовнішніми» (можливості та загрози) факторами, які мають стратегічне значення для Вербської громади. Саме ці взаємозв'язки дозволяють сформулювати порівняльні переваги, виклики і ризики, які є основою для стратегічного вибору – формулювання стратегічних та операційних цілей розвитку громади на довгострокову перспективу.

Порівняльні переваги

підприємств, розміщених на території громади, а також – створенню природних родовищ (пісок). Позитивний розвиток даного напрямку дозволить зберегти і посилити якість утримання дорожнього покриття і вуличного освітлення в громаді, підвищити якість комунальних послуг для мешканців. Все в комплексі має забезпечити збільшення рівня зайнятості населення, підвищення доходів, збереження або посилення підтримки діяльності місцевої влади.

- зростаючий попит на продукти харчування, підвищений інтерес з боку інвесторів до сільського господарства в поєднанні зі збільшенням зацікавленості в Україні з боку західних партнерів і розширенням матеріально-технічної підтримки, сприятимуть розвитку агропромислового сектора, в т.ч. – в громаді, а також можуть стати додатковим стимулом для створення нових підприємств в переробній та харчовій сферах.

- відродження інтересу до туризму в Україні та зростання привабливості зеленого та інших нетрадиційних видів туризму дають можливість громаді ефективно використати наявні на її території природно-рекреаційні та туристичні ресурси, розвивати самобутні аматорські колективи та пропагувати культурні пам'ятки.

Виклики (визначені в результаті аналізу слабких сторін і можливостей):

- продовження реформ в Україні, розширення міжнародної матеріально-технічної підтримки, а також – імовірне збільшення бюджетного фінансування на розвиток громад можуть сприяти підвищенню матеріальної бази громади, в т.ч. – в комунальній сфері, покращенню рівня забезпеченості питною водою, впровадженню в життя громади інформаційних технологій.

- ці ж фактори, наряду зі зростаючим попитом на продукцію сільського господарства та розширенням партнерства і створенням вільних торгових зон з провідними країнами світу і відкриттям земельного ринку мають допомогти в швидкому проведенні інвентаризації сільськогосподарських земель, підвищенню рівня кадрів в приватному та бюджетному секторах, зменшенні сезонного безробіття, створенню конкурентних умов для залучення молоді в громаду

- розширення співпраці з іноземними партнерами, надання матеріально-технічної підтримки, розвиток альтернативної енергетики, в певній мірі – зростаючий туристичний інтерес створюють передумови для зниження енергоспоживання в бюджетних установах, вирішення питань зі

стихійними сміттєзвалищами і, в меншій мірі, закладуть базу для позиціонування громади на ринку туристичних послуг

Ризики (визначені в результаті аналізу слабких сторін і загроз):

- згортання реформ, зміна політичного курсу країни та покладання на місцеві громади додаткових соціальних повноважень без надання відповідних матеріальних і фінансових ресурсів посилять ризики, пов'язані оновленням матеріально-технічної бази в соціальній сфері, підвищенням кадрового потенціалу, зниженням енергоспоживання в бюджетних установах
- відкриття кордонів, посилення військового конфлікту на сході країни негативно вплинуть на демографічну ситуацію в громаді, сезонне безробіття, забезпеченість кваліфікованими кадрами
- зниження рівня ґрунтових вод та подальше забруднення водою поглибить проблему якісного забезпечення питною водою

5. СТРАТЕГІЧНІ, ОПЕРАЦІЙНІ ЦІЛІ ТА ЗАВДАННЯ

Базуючись на результатах соціально-економічного аналізу, SWOT-аналізу та SWOT-матриці, члени робочої групи обрали, як базову, динамічну (конкурентну стратегію), яка передбачає формування конкурентних переваг громади шляхом мінімізації впливу на розвиток слабких сторін за допомогою можливостей. При цьому громада має максимально використати свої сильні сторони.

Стратегічні цілі розвитку територіальної громади – це описані у формальному вигляді орієнтири, яких бажано досягти в довго- або середньостроковому періоді та для визначення яких рекомендується використовувати комплексний підхід, тобто створювати систему 2–4 цілей, які мають відображати потреби громади, відповідати стратегічному баченню, досягнення яких сприятиме комплексному розв'язанню кількох проблем розвитку.

Кожна стратегічна ціль включає операційні цілі, які містять конкретні завдання, що дозволяє пов'язати місцеву стратегію з бюджетним плануванням.

Таким чином, були обрані **чотири головні сфери розвитку** Вербської громади:

1. Згуртована громада
2. Безпечне та комфортне проживання
3. Розвиток людського капіталу
4. Місцевий економічний розвиток

Для досягнення стратегічного бачення, за кожною стратегічною ціллю були визначені **операційні цілі**. Розроблення і досягнення цілей формує

основу для управління громадою. Стратегічні цілі повинні давати відповідь на запитання, що необхідно зробити, щоб досягти бачення розвитку громади.

Операційні цілі, в свою чергу, деталізовані в **завданнях**. Завдання дають відповіді на питання, яким шляхом, яким чином громада намагатиметься досягнути цілей свого розвитку.

Стратегічні цілі	Операційні цілі	Завдання
1. Згуртована громада	1.1 Соціальна згуртованість	1.1.1 Створення власного інформаційного поля, налагодження постійної комунікації між усіма населеними пунктами
		1.1.2 Стимулювання появи локальної ідентичності
		1.1.3 Залучення старшокласників до місцевого самоврядування (школа-генератор ідей)
		1.1.4. Відновлення взаємної довіри (влада/люди, село/місто, соціальні, релігійні, етнічні спільноти)
		1.4.5. Підтримка ініціатив для літніх людей («елегантного», «золотого», «третього віку»)
	1.2 Територіальна згуртованість	1.2.1. Створення сталого внутрішнього транспортного сполучення
		1.2.2 Забезпечення доступності і якості адміністративних послуг
		1.2.3 Будівництво та капітальний ремонт доріг
		1.2.4 Вербта – центр тяжіння для мешканців (кінотеатр, фестивалі, дискотека, басейн, спортивні команди)
	1.3 Об'єднання зусиль для спільного розвитку	1.3.1 Стимулювання створення та підтримка діяльності ОСББ
		1.3.2 Підвищення спроможності депутатів ради, працівників виконкому, громадських активістів, молоді у сферах проєктного менеджменту,

		соціальних комунікацій, електронного врядування
		1.3.3 Створення інфраструктури підтримки бізнесу (тренінги, консультативна допомога, ДПП, спільні проєкти, комунікація з донорами, програми обміну)
		1.3.4 Підтримка проєктів соціального підприємництва (переробка пластику, притулок для тварин)
	1.4 Соціальний захист вразливих категорій населення	1.4.1 Реабілітація осіб, які зазнали різних форм насилля та післяродової депресії, учасників АТО та підтримка їхніх сімей
		1.4.2 Забезпечення доступності будівель та зручності пересування осіб з особливими потребами та маломобільних груп населення
		1.4.3 Проєкт комунального хостелу, соціального таксі
		1.4.4 Створення та підтримка будинків сімейного типу
2. Безпечне та комфортне Проживання	2.1 Екологічна безпека	2.1.1 Запобігання наслідкам пандемій, пожеж та надзвичайних ситуацій
		2.1.2 Ефективне управління водними, лісовими ресурсами та сферою санітарії
		2.1.3. Скорочення утворення відходів, переробка та повторне використання (очисні споруди, полігон, ССК)
		2.1.4. Раціональне розташування зон житлової та громадської забудови, виробничих рекреаційних, природоохоронних, оздоровчих, історико-культурних та ін.
	2.2 Енергетична безпека	2.2.1. Модернізація котелень

		2.2.2. Низьковуглецеві технології та відновлювані джерела енергії (сонячні електростанції, парк вітрової енергії)
		2.2.3 Запровадження енергоменеджменту
	2.3 Сучасна інфраструктура	2.3.1 Модернізація систем водопостачання та водовідведення
		2.3.2 Безпека руху та супутня інфраструктура (велодоріжки, зупинки, тротуари)
		2.3.3. Сучасне вуличне освітлення
		2.3.4. Відеоспостереження «Безпечна громада»
		2.3.5. Розширення якісного Інтернет-покриття
	2.4. Благоустрій в населених пунктах	2.4.1. Розбудова центральної частини села
		2.4.2. Розробка та впровадження програми благоустрою в населених пунктах громади
		2.4.3. Запровадження учнівського лісництва, гуртків з ландшафтного дизайну, іменних парків
		2.4.4. Сучасний міський простір (мурали, графіті, габіони, інтерактивні скульптури)
		2.4.5. Дитячі майданчики
	2.5. Охорона здоров'я	2.5.1. Покращення доступності і якості первинної медичної допомоги
		2.5.2. Моніторинг ризиків громадського здоров'я
		2.5.3. Сприяння розвитку приватної медицини

		2.5.4. Розширення матеріально-технічної бази вторинної ланки. Оптимізація під потреби громади
		2.5.5. Інформаційна кампанія щодо здорового способу життя, гігієни і т.п.
3. Розвиток людського капіталу	3.1 Єдиний освітній простір	3.1.1 Забезпечення інклюзивної, доступної та якісної системи освіти. Сприяння неперервному навчанню (освіта впродовж життя)
		3.1.2 Доступ до якісних можливостей раннього розвитку, піклування та дошкільного навчання
		3.1.3 Безпечне, вільне від насильства та булінгу середовище навчання
		3.1.4. Створення методичного кабінету
		3.1.5. Сприяння збільшенню престижності технічних професій
	3.2 Розвиток сфери розваг та фестивальної індустрії	3.2.1 Відновлення та популяризація історико-культурної спадщини (туристична продукція)
		3.2.2 Розбудова сфери розваг (скейт-парк, скалодром, роллердром)
		3.2.3 Сучасні громадські простори (хаби, анти-кафе, кіно під відкритим небом)
		3.2.4 Проведення та просування брендових фестивалів, ярмарків
	3.3. Культура	3.3.1. Реформування сільських бібліотек та СБК
		3.3.2. Підтримка хорових та аматорських колективів

		3.3.3. Модернізація музеїв, сприяння створенню сільських музеїв
		3.3.4. Збереження культурної спадщини, створення умов для культурного та патріотичного виховання
	3.4. Здоровий спосіб життя	3.4.1. Створення вело-інфраструктури
		3.4.2. Сприяння в організації та проведенні спортивних змагань (футбол, мотокрос, спортивне орієнтування, гирьовий спорт)
		3.4.3. Створення доступної спортивної мережі (модульні спортзали, спорткомплекс, вуличні антивандальні тренажери)
4. Місцевий економічний розвиток	4.1. Залучення національних та міжнародних інвестицій	4.1.1. Брендінг та інвестиційна промоція, забезпечення високої впізнаваності громади
		4.1.2. Інвентаризація ресурсів та активів громади. Забезпечення населених пунктів та ОТГ в цілому актуальною містобудівною документацією
		4.1.3. Міжмуніципальне співробітництво з іншими громадами
	4.2. Розвиток сільських територій	4.2.1. Сприяння самозайнятості населення (кооперація, сімейні ферми, теплиці)
		4.2.2. Підтримка органічного виробництва, вдосконалення селекційної бази, інноваційні методи
		4.2.3. Збільшення конкурентоздатності місцевих виробників с/г продукції (сортування, зберігання,

		переробка, лабораторії для сертифікації продукції)
		4.2.4. Сприяння неаграрним видам бізнесу (народні промисли, сільський туризм)
		4.2.5. Створення умов для розвитку садівництва
	4.3. Розвиток туристичного потенціалу та суміжних послуг	4.3.1. Формування туристичної пропозиції (аналіз існуючих об'єктів, розробка маршрутів)
		4.3.2. Просування туристичного потенціалу громади (сайт, буклети, виставки)
		4.3.3. Створення туристичних локацій
		4.3.4. Розвиток туризму вихідного дня та сімейного відпочинку

6. УЗГОДЖЕНІСТЬ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУ РОЗВИТКУ ВЕРБСЬКОЇ ТГ З ПРОГРАМНИМИ ТА СТРАТЕГІЧНИМИ ДОКУМЕНТАМИ

Україна обрала стратегічний курс на європейську інтеграцію як пріоритет внутрішньої та зовнішньої політики. Європейські перспективи передбачають модернізацію усіх сфер життя громадян як на рівні держави, так на рівні місцевих громад. У контексті європейських перспектив України важливо вже сьогодні формувати довгострокове бачення розвитку громади у відповідності до широкого контексту стратегії розвитку країн ЄС.

Стратегія соціально-економічного розвитку Європейського Союзу «Європа 2030» прийнята на період до 2030 р. Радою Європи навесні 2020 р., базується на таких ключових сферах:

- ✓ знання та інновації;
- ✓ стала економіка;
- ✓ вища зайнятість і соціальне залучення.

Велике значення приділяється «зеленим технологіям» (ЄС планує до 2030 року скоротити викиди CO₂ на 20%) та конкурентній економіці.

Стратегія «Європа-2030» встановлює доволі амбітні цілі, які мають бути досягнуті до 2030 р., у п'яти основних напрямках:

Зайнятість – підвищення рівня зайнятості населення у віці від 20 до 64 років з сучасних 69% до принаймні 75%;

Інновації – досягнення рівня інвестицій, що складає 3% від ВВП в науково-дослідну діяльність, зокрема шляхом поліпшення умов інвестування науково-дослідної діяльності приватним сектором;

Кліматичні зміни – скорочення викидів парникових газів принаймні на 20% у порівнянні з рівнем 1990 р., дотримання правила, згідно з яким 20% від енергії, яка споживається в межах Євросоюзу, повинні надходити з відновлюваних джерел, зменшення використання первинних джерел енергії на 20% у порівнянні із прогнозованими рівнями (це досягається за допомогою стимуляції енергоефективності);

Освіта – скорочення частки осіб, що передчасно залишають школу, до 10% в порівнянні з теперішніми 15% та збільшення частки населення у віці 30-34 років з повною вищою освітою з 31% до принаймні 40%;

Бідність – скорочення кількості громадян, що живуть за межею національних порогів бідності, на 25%, дозволяючи тим самим більше як 20 мільйонам осіб вийти з цієї ситуації.

Ці стратегічні пріоритети мають на меті перетворити ЄС у розумну, сталу та всеохоплюючу економіку, яка забезпечує високий рівень зайнятості, продуктивності й соціальної згуртованості.

Стратегічне бачення розвитку Вербської ТГ, у свою чергу, головним спонукальним мотивом вважає за перетворення громади на європейську громаду за рівнем та якістю життя. Йдеться про сприяння рівному доступу усіх мешканців громади до освіти, послуг охорони здоров'я, соціального захисту, можливостей професійної підготовки й працевлаштування. У перспективі до 2027 р. Вербська сільська рада прагне створити комфортне середовище для своїх мешканців, сприяти становленню сильної та відкритої до інновацій громади.

Приведення Вербською ТГ своїх стратегічних пріоритетів у відповідність до цілей розвитку ЄС є важливим у тому числі й з точки зору підготовки до можливостей інтеграційного процесу з ЄС, які передбачають перспективу розширення використання передбачених на згадані цілі грантових коштів ЄС. Створення інструментів підготовки до інтеграційного процесу з ЄС є важливим для місцевих громад, і Вербська ТГ має намір стати активним учасником цього процесу.

Національна система стратегічного планування базується на узгодженій системі координації процесів стратегічного планування на центральному, регіональному та місцевому рівні.

Стратегія регіонального розвитку Рівненської області на період до 2027 року затверджена рішенням Рівненської обласної ради та узгоджується з:

✓ Державною стратегією регіонального розвитку України на період до 2027 р.;

✓ економічними, соціальними, екологічними, інфраструктурними, територіальними й іншими аспектами розвитку області.

Стратегія розвитку Рівненської області розроблена відповідно до Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 р. та процесів державного стратегічного планування розвитку окремих секторів економіки країни та її регіонів, що враховує потреби їх розвитку, та необхідність підвищення конкурентоспроможності.

Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2027 р. (ДСРР-2027) включає три Стратегічні цілі:

1. Підвищення конкурентоспроможності регіонів;
2. Територіальна соціально-економічна інтеграція і просторовий розвиток;
3. Ефективне державне управління у сфері регіонального розвитку.

Середньострокове та короткострокове державне стратегічне планування регіонального розвитку узгоджується з процесами стратегічного планування розвитку областей та міст на основі розробки та ухвалення відповідних стратегічних документів.

Стратегія розвитку Рівненської області узгоджується з Генеральною схемою планування території України, схемами планування адміністративно-територіальних одиниць різного рівня та населених пунктів.

Реалізація Стратегії розвитку Рівненської області передбачає розробку Плану реалізації Стратегії відповідно до визначених циклів/етапів.

Аналіз операційних цілей Стратегії розвитку Рівненської області дає можливість узгодити стратегічні цілі Стратегічного плану сталого розвитку Вербської ТГ.

Система цілей Стратегії регіонального розвитку Рівненської області на період до 2027 року

1. Розвиток економічного потенціалу	2. Розвиток сільських територій	3. Розвиток людського капіталу
<i>1.1. Створення нових високотехнологічних виробництв та інноваційних форм організації підприємств</i>	<i>2.1. Підвищення рівня ефективності виробництва в аграрному секторі</i>	<i>3.1. Підвищення адаптивності населення до потреб ринку праці</i>

1.1.1. Підготовка інвестиційних продуктів	2.1.1. Технологічне переоснащення діючих та створення високотехнологічних нових підприємств виробництва та переробки сільськогосподарської продукції	3.1.1. Удосконалення системи підготовки молоді до умов регіонального ринку праці
1.1.2. Технологічна модернізація державних та/або комунальних виробничих підприємств	2.1.2. Підтримка розвитку фермерства	3.1.2. Формування сучасної системи підготовки кадрів для потреб регіональної економіки, у тому числі розвиток системи освіти впродовж життя
1.1.3. Створення маркетингового комплексу регіону	2.1.3. Стимулювання нетрадиційних видів виробництва	
1.1.4. Розвиток логістично-транспортного потенціалу	2.1.4. Розвиток органічного землеробства та виробництва продуктів харчування	
	2.1.5. Покращення доступу агровиробників до ринків збуту	
1.2. Стимулювання розвитку малого та середнього бізнесу	2.2. Розвиток сільських територій та периферії навколо малих міст	3.2. Підвищення обізнаності та соціальної активності мешканців
1.2.1. Розвиток інфраструктури підтримки підприємства	2.2.1. Розвиток сучасних форм кооперації в аграрному секторі	3.2.1. Розвиток лідерських та підприємницьких якостей молоді
1.2.2. Стимулювання розвитку високотехнологічних секторів	2.2.2. Підтримка розвитку не аграрних видів бізнесу в сільських територіях	3.2.2. Створення дієвих механізмів мобілізації мешканців для вирішення місцевих проблем

1.2.3. Стимулювання диверсифікації експорту	2.2.3. Удосконалення підготовки фахівців для малого бізнесу в сільській місцевості	3.2.3. Формування екологічної культури мешканців
	2.2.4. Сприяння самозайнятості у сільській місцевості	3.2.4. Формування здорового способу життя
	2.2.5. Розвиток медичної допомоги в сільських територіях в рамках медичної реформи	
1.3. Розвиток внутрішнього та в'їзного туризму		3.3. Удосконалення системи регіонального управління
1.3.1. Розвиток туристичних об'єктів, продуктів та мереж		3.3.1. Удосконалення структури управління регіональним розвитком
1.3.2. Туристична промоція області		3.3.2. Покращення інструментів взаємодії громад для спільного вирішення проблем
1.3.3. Покращення стану рекреаційних зон та водних об'єктів		
1.4. Підвищення енергоефективності в усіх секторах		
1.4.1. Підвищення ефективності управління енергетичними ресурсами		
1.4.2. Підтримка альтернативної енергетики		
1.4.3. Стимулювання заходів з енергозбереження		

Стратегічні цілі (ДСРР, 2027 р.)	Стратегічні цілі Вербської ТГ
----------------------------------	-------------------------------

	1.Згуртована громада	2.Безпечне та комфортне проживання	3.Розвиток людського капіталу	4.Місцевий економічний розвиток
1. Підвищення конкурентоспроможності регіонів	X	x	X	X
2. Територіальна соціально-економічна інтеграція і просторовий розвиток	X	X	X	X
3. Ефективне державне управління у сфері регіонального розвитку	X	x	x	x

Стратегічні цілі (РСР, 2027 р.)	Стратегічні цілі Вербської ТГ			
	1.Згуртована громада	2.Безпечне та комфортне проживання	3. Розвиток людського капіталу	4. Місцевий економічний розвиток
1. Розвиток економічного потенціалу	X	X	X	X
2. Розвиток сільських територій	X	X	X	X
3. Розвиток людського капіталу	X	X	X	X

Узгодженість стратегічних пріоритетів плану розвитку Вербської ТГ з цілями ДСРР та РСР до 2027 р. дає усі підстави на здійснення раціонального та ефективного процесу заявлених громадою стратегічних пріоритетів.

7. СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ, МОНІТОРИНГУ ТА ОНОВЛЕННЯ СТРАТЕГІЇ

Реалізація завдань стратегії передбачає виконання одночасно багатьох завдань різними структурами виконкому ради за участі багатьох партнерів, що ставить перед керівництвом громади питання раціонального управління цим доволі складним процесом. Система управління стратегією має два рівні: політичний та технічний.

Політичний рівень забезпечує особисто голова громади, виконавчий комітет та рада. На цьому рівні заслуховуються та затверджуються звіти Комітету з управління впровадженням стратегії, пропозиції щодо внесення змін (оновлення) стратегії. Рада приймає рішення щодо внесення змін до стратегії на підставі пропозицій голови.

Технічний рівень управління і моніторингу виконує *Комітет з управління впровадженням стратегії (КУВ)*, який:

- ✓ забезпечує виконання завдань стратегії згідно затвердженого плану
- ✓ здійснює моніторинг соціально-економічного стану громади за визначеними показниками
- ✓ аналізує співвідношення основних соціально-економічних показників громади та зовнішнього середовища (області, країни, світу тощо)
- ✓ вивчає основні політичні, економічні, фінансові, соціальні, наукові, технологічні і т.п. тенденції, визначає їх впливи на громаду
- ✓ формує пропозиції стратегічних сценаріїв в нових політичних, соціально-економічних умовах зовнішнього середовища
- ✓ аналізує соціально-економічні тенденції найближчих конкурентів у порівнянні з показниками громади, аналізує загрози, які надходять від конкурентів
- ✓ формує пропозиції змін до цілей і завдань, які необхідно вносити до стратегії як відповідь на виявлені нові загрози і можливості

Управління процесом реалізації стратегії

Управління процесом реалізації стратегії розвитку здійснюється на основі принципів відкритості влади, прозорості, залучення громадськості до моніторингу, єдності управління, персональної відповідальності та поточної координації дій.

Адміністрування процесу реалізації стратегічного плану покладається на виконавчі комітети та відповідні структурні підрозділи селищної ради.

З метою координації дій розпорядженням голови створюється вищезгаданий Комітет з управління впровадженням стратегічного плану (КУВ). КУВ – це постійно діючий орган, до складу якого входять особи, відповідальні за виконання завдань стратегічного плану. Конфігурація Комітету може виглядати наступним чином:

- сільський голова (очолює КУВ);
- керівники відповідних структурних підрозділів виконавчих органів;
- обрані від громадськості представники.

Повний склад КУВ та персональна відповідальність за реалізацію завдань стратегічного плану визначається відповідним розпорядженням голови. КУВ збирається не рідше одного разу на квартал та виконує наступні функції:

- ✓ організовує взаємодію підрозділів виконавчих органів ради, органів державної влади, підприємств та установ громади в процесі реалізації стратегічного плану, програм та проектів розвитку ТГ;

- ✓ здійснює підготовку щорічних звітів про стан реалізації стратегічного плану, надає їх голові та презентує їх на останньому в році черговому пленарному засіданні ради. Повний текст звіту підлягає обов'язковому розміщенню в мережі Інтернет;

- ✓ здійснює підготовку квартальних звітів про стан реалізації стратегічного плану надає їх голові та презентує на засіданні виконкому.

Пропозиції щодо зміни основного тексту стратегічного плану розглядаються відділом економічного розвитку та інвестицій, обговорюються на чергових та позачергових нарадах КУВ і виносяться на розгляд сесії ради ТГ один раз на рік.

Процедура моніторингу стратегії

Моніторинг – це постійний процес збору даних щодо процесу і показників виконання стратегії, що досягаються у ході її реалізації. Результати моніторингу є основою для висновків про необхідність коригування / оновлення місцевої стратегії та стимулювання її реалізації.

Головний сенс моніторингу полягає у виконанні двох взаємопов'язаних функцій – спостереження (відслідковування) та попередження. Відслідковування проводиться з метою виявлення відповідності наявного стану речей бажаному результату, а спостереження – з метою попередження небажаних наслідків.

Моніторинг стратегічного плану розвитку Вербської ТГ включає три рівні:

I. Моніторинг зовнішнього середовища розвитку громади. Базується на аналізі основних показників, що характеризують ситуацію в державі в цілому та Рівненської області, які є стратегічно важливими для громади. Підсумки

підводяться один раз на рік та доводяться як частина зведеного аналітичного моніторингового звіту;

II. Моніторинг процесу реалізації стратегії відповідно до наступних показників:

- Кількість дітей віком від трьох до п'яти років, охоплених дошкільною освітою
- Кількість дітей з особливими освітніми потребами, охоплених інклюзивним навчанням
- Створення опорних закладів загальної середньої освіти
- Порівняння середнього балу успішності учня протягом року з середнім балом за результатами ЗНО
- Організація підвезення учнів до закладів загальної середньої освіти шкільним автобусом
- Кількість дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, яких влаштували до сімейних форм виховання
- Кількість укладених декларацій про вибір лікаря, який надає первинну медичну допомогу
- Забезпечення комп'ютеризації та реєстрації в електронній системі охорони здоров'я закладів охорони здоров'я
- Рівень охоплення щепленнями
- Кількість онкозахворювань, а також пов'язаних з системою кровообігу та туберкульозом на 1000 населення
- Протяжність автомобільних доріг загального користування місцевого значення, на яких проведено капітальний ремонт, реконструкцію
- Частка довжини автошляхів з пошкодженим покриттям до загальної довжини автошляхів
- Забезпечення прийняття в експлуатацію об'єктів незавершеного будівництва комунальної форми власності, проектний строк реалізації яких перевищено на три та більше років
- Находження ТГ в рейтингу серед громад, які мають високий та середній рівень спроможності
- Сумарна потужність альтернативних джерел енергії (електричної та теплової)
- Рівень інвентаризації земель громади державної та комунальної власності

- Виконання бюджетної програми “Державний фонд регіонального розвитку”
- Кількість проектів, що фінансуються за рахунок коштів ДФРР, МТД, інших фондів
- Рівень використання коштів дорожнього фонду, передбачених для будівництва, реконструкції, ремонту та утримання автомобільних доріг загального користування місцевого значення, вулиць і доріг комунальної власності у населених пунктах
- Рівень надходжень податку на доходи фізичних осіб на одну особу наявного населення станом на 1 січня попереднього року
- Рівень виконання доходів загального фонду зведеного бюджету громади
- Обсяг доходів зведеного бюджету громади
- Обсяг капітальних видатків зведеного бюджету громади
- Рівень надходження плати за землю (земельного податку та орендної плати)
- Вартість закупівель в електронній системі ProZorro
- Прострочена кредиторська заборгованість з виплати заробітної плати (з нарахуваннями) працівникам бюджетних установ, які утримуються за рахунок коштів місцевого бюджету
- Власні доходи на 1-го мешканця
- Капітальні видатки на 1-го мешканця
- Середня місячна заробітна плата
- Загальний обсяг експорту (за наявності)
- Обсяг прямих іноземних інвестицій в громаду (за наявності)
- Чисельність населення, зайнятого у всіх сферах економіки
- Чисельність населення, зайнятого в кооперативах
- Кількість зареєстрованих безробітних
- Кількість активно діючих громадських організацій
- Відсоток території громади, який покритий Інтернет

*Включено ті показники, на які голови ТГ мають безпосередній вплив (бажано, короткостроковий)

****Показники мають постійно оновлюватись на невеликий відсоток. З одного боку, якісь завдання можуть ставати менш актуальними, з іншого боку, система має бути сталою.**

Звіт про виконання цієї частини моніторингу готується щорічно, як частина зведеного аналітичного моніторингового звіту (докладніше див. Додаток 4).

III. Моніторинг виконання проектів місцевого розвитку, що складають План реалізації стратегії. Оцінюється стан виконання кожного проекту та ступінь досягнення результатів, передбачених технічним завданням на проект. Кожні півроку (5 червня і 5 грудня) виносять на чергове засідання Комітету проміжний аналіз фінансових потреб, зведений по всіх стратегічних цілях. *Затверджений КУВ аналіз фінансових потреб надається до депутатської комісії з питань планування, фінансів, бюджету, соціально-економічного розвитку, промисловості та підприємництва для урахування під час розробки проекту бюджету на наступний рік.*

	Найменування показника	Одиниця виміру	Значення показника у попередньому році	Значення показника у звітному році	Звітний рік у відсотках до попереднього року
I	Демографічна ситуація	-	-	-	-
1	Чисельність постійного населення	осіб	4090	4050	99
2	Чисельність постійного населення віком 16-59 років	осіб	2513	2482	99
3	Кількість дітей віком до 16 років	осіб	663	658	99
4	Демографічне навантаження на 1000 осіб працездатного віку	%	65	61	94
5	Природний приріст (скорочення) населення	осіб	37	40	108
6	Чисельність осіб з інвалідністю, з них:	осіб	63	62	99
	діти віком до 18 років	осіб	33	33	100
7	Контингент, який потребує соціальної підтримки	осіб	43	41	95
8	Кількість зареєстрованих внутрішньо переміщених осіб	осіб	101	72	71
II	Економічна ефективність	-	-	-	-
9	Обсяг капітальних інвестицій на 1 особу	грн.	0	0	0

	у тому числі за рахунок коштів державного бюджету	грн.	0	0	0
	у тому числі за рахунок коштів обласного бюджету	грн.	0	0	0
	у тому числі за рахунок коштів бюджету територіальної громади	грн.	0	0	0
10	Кількість підприємств малого та середнього бізнесу на 1000 осіб наявного населення	одиниць	10	10	100
11	Протяжність побудованих у звітному році доріг з твердим покриттям місцевого значення	км	0	0	0
12	Кількість проектів регіонального розвитку, що реалізуються на території громади у тому числі за рахунок:	одиниць	0	0	0
	коштів державного фонду регіонального розвитку	одиниць	0	0	0
	коштів субвенцій з державного бюджету місцевим бюджетам на формування інфраструктури територіальних громад	одиниць	0	0	0
	інших джерел	одиниць	0	0	0
13	Обсяг фінансування проектів регіонального розвитку, що реалізуються на території громади	грн.	0	0	0
	за рахунок державного бюджету	%	0	0	0
	за рахунок місцевого бюджету	%	0	0	0
	за рахунок інших джерел	%	0	0	0
III	Фінансова самодостатність	-	-	-	-
14	Доходи загального фонду бюджету територіальної громади (без трансфертів) на 1 особу	грн.	5384,9	5514,8	102,4

15	Капітальні видатки бюджету територіальної громади (без трансфертів) на 1 особу	грн.	183,5	15,2	8,3
16	Питома вага видатків на утримання апарату управління у фінансових ресурсах ТГ (загального фонду без трансфертів)	%	28,3	29,9	105,6
17	Рівень дотаційності бюджетів (частка базової дотації в доходах загального фонду бюджету територіальної громади (без урахування субвенцій))	%	16,0	19,4	121,2
18	Обсяг надходжень до бюджету територіальної громади від сплати податку на доходи фізичних осіб на 1 особу	грн.	2997,2	3155,3	105,3
19	Обсяг надходжень до бюджету територіальної громади від плати за землю на 1 особу	грн.	443,5	431,6	97,3
20	Обсяг надходжень до бюджету територіальної громади від сплати єдиного податку на 1 особу	грн.	692,8	702,0	101,3
21	Обсяг надходжень до бюджету територіальної громади від сплати акцизного податку на 1 особу	грн.	949,4	944,3	99,5
22	Обсяг надходжень до бюджету територіальної громади від сплати податку на нерухоме майно на 1 особу	грн.	145,3	146,2	100,6
IV	Якість та доступність публічних послуг	-	-	-	-
25	Частка домогосподарств, що мають доступ до фіксованої широкосмугової мережі Інтернет, у загальній кількості домогосподарств територіальної громади	%	80	81	102

26	Кількість лікарів загальної практики – сімейних лікарів на 1000 осіб наявного населення на кінець року	осіб	0,5	0,5	100
27	Середня наповнюваність групи дошкільного навчального закладу територіальної громади	осіб	23	23	100
28	Частка дітей дошкільного віку охоплена дошкільними навчальними закладами, у загальній кількості дітей дошкільного віку	%	100	100	100
29	Середня наповнюваність класів загальноосвітньої школи територіальної громади	осіб	19	19	100
30	Частка дітей, для яких організовано підвезення до місця навчання і додому, у загальній кількості учнів, які того потребують	%	20	20	100
31	Частка дітей, охоплених позашкільною освітою, у загальній кількості дітей шкільного віку	%	18	18	100
32	Частка випускників загальноосвітніх навчальних закладів, які отримали за результатами зовнішнього незалежного оцінювання з іноземної мови 160 балів і вище, у загальній кількості учнів, що проходили тестування з іноземної мови	%	14	12	92
33	Частка випускників загальноосвітніх навчальних закладів, які отримали за результатами зовнішнього незалежного оцінювання з української мови 160 балів і вище, у загальній кількості учнів, що проходили	%	19	20	102

	тестування з української мови				
34	Частка випускників загальноосвітніх навчальних закладів, які отримали за результатами зовнішнього незалежного оцінювання з математики 160 балів і вище, у загальній кількості учнів, що проходили тестування з математики	%	11	12	103
35	Кількість осіб, охоплених соціальними програмами та послугами, що фінансуються за кошти місцевого бюджету	осіб	192	100	52
V	Створення комфортних умов для життя	-	-	-	-
36	Частка домогосподарств, забезпечених централізованим водопостачанням, у загальній кількості домогосподарств територіальної громади	%	25	25	100
37	Частка домогосподарств, забезпечених централізованим водовідведенням, у загальній кількості домогосподарств територіальної громади	%	0	0	0
38	Частка домогосподарств, які уклали кредитні договори в рамках механізмів підтримки заходів з енергоефективності в житловому секторі за рахунок коштів державного бюджету (у тому числі із співфінансуванням з місцевих бюджетів), у загальній кількості домогосподарств територіальної громади	%	0	0	0
39	Частка населених пунктів територіальної громади, у яких укладені договори на вивезення твердих побутових	%	100	100	100

	відходів між домогосподарствами та обслуговуючим підприємством (надавачем послуги з вивезення побутових відходів), у загальній кількості населених пунктів територіальної громади				
40	Частка населених пунктів, які уклали договори з обслуговуючими організаціями на вивезення твердих побутових відходів, у загальній кількості населених пунктів територіальної громади	%	100	100	100
41	Частка домогосподарств, в яких створені об'єднання співвласників багатоквартирних будинків у загальній кількості домогосподарств територіальної громади		0	0	0
42	Кількість установ соціального призначення,	одиниць	1	1	100
	з них (за ДБН В.2в1-17.62006 «Будинки і споруди. Доступність будинків і споруд для маломобільних груп населення»):	-	-	-	-
	повністю доступні	одиниць	1	1	100
	частково доступні	одиниць	-	-	-
	недоступні	одиниць	-	-	-
43	Кількість спеціальних паркувальних місць транспортних засобів для інвалідів біля будівель	одиниць	-	-	-

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ

1. **ХАРАКТЕРИСТИКА ГРОМАДИ ТА РЕГІОНУ**
 1. Інформація про орган місцевого самоврядування
 2. Інформація про об'єднання громадян і засоби масової інформації
 3. Історична довідка
 4. Коротка характеристика регіону/макрорегіону
 5. Коротка характеристика громад-конкурентів
2. **ЗЕМЕЛЬНІ ТА ПРИРОДНІ РЕСУРСИ**
 1. Земельні ресурси і територія села (СТРУКТУРА)
 2. Містобудівні документи
 3. Кліматичні умови
3. **НАСЕЛЕННЯ І ТРУДОВІ РЕСУРСИ**
 1. Чисельність населення і демографічна ситуація
 2. Зайнятість населення та безробіття
 3. Доходи населення і заробітна плата
4. **ЕКОНОМІКА ГРОМАДИ**
 1. Суб'єкти господарської діяльності
 2. Структура економіки та розвиток головних секторів
 3. Розвиток малого і середнього бізнесу
 4. Зовнішньоекономічна діяльність
 5. Інвестиційна діяльність
5. **ФІНАНСОВИЙ СТАН ТА БЮДЖЕТ**
6. **ТРАНСПОРТНА ІНФРАСТРУКТУРА І ЗВ'ЯЗОК**
7. **ІНФРАСТРУКТУРА ТОРГІВЛІ ТА ПОСЛУГ**
8. **ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНА ТА ЕНЕРГЕТИЧНА ІНФРАСТРУКТУРА**
9. **СОЦІАЛЬНА ІНФРАСТРУКТУРА**
 1. Мережа закладів освіти
 2. Мережа закладів охорони здоров'я
 3. Заклади культури
10. **СТАН НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА**

11. СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ОСВІТИ, КУЛЬТУРИ, СПОРТУ, ТУРИЗМУ ТА МОЛОДІ В ГРОМАДІ НА 2025–2027 РОКИ

1. Освіта

2. Культура

3. Спорт

4. Туризм

5. Молодіжна політика

6. Фінансовий план і джерела реалізації

7. МЕХАНІЗМ МОНІТОРИНГУ ТА ОЦІНКИ ВИКОНАННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ОСВІТИ, КУЛЬТУРИ, СПОРТУ, ТУРИЗМУ ТА МОЛОДІ В ГРОМАДІ НА 2025–2027 РОКИ

1. ХАРАКТЕРИСТИКА ГРОМАДИ ТА РЕГІОНУ

1.1. Коротка характеристика

Вербська сільська територіальна громада утворена 20 листопада 2020 року в рамках адміністративно-територіальної реформи. 25 жовтня 2020 року ми провели перші вибори та об'єдналися в одну громаду, до складу якої увійшли 9 населених пунктів Вербської і Стовпецької сільської ради з адміністративним центром у с. Верба

Вербська ТГ створена 20 листопада 2020 року. Площа: 112,6 км²

Населення: 4050 осіб (сільське населення).

Склад громади: Вербська сільська рада (с. Верба, с. Білогородка, с. Софіївка Перша, с. Софіївка Друга, с. Стовпець, с. Рідкодуби, с. Кам'яна Верба, с. Забірки, с. Дубовиця).

До адміністративного центру:

Вербської сільської ради входить с. Верба, с. Білогородка, с. Софіївка Перша, с. Софіївка Друга.

Стовпецького старостинського округу: с. Стовпець, с. Рідкодуби, с. Кам'яна Верба, с. Забірки, с. Дубовиця.

Межує на півночі з Повчанською ТГ, на сході - з Тараканівською ТГ, на півдні - з Смизькою ТГ, на заході – з Козинською ТГ.

Таблиця 1.

Порівняння громади, району, області

Регіони	Площа, км ²	Площа у % до загальної площі громади/району /області	Населення, тис.осіб	Населення у % до загального населення району/області	Щільність населення, осіб на км ²
Вербська ТГ	112,6	9,4/0,6	4,050	9,1/0,35	36
Дубенський район	1200	-/6	44,352	-/3,85	36,96
Рівненська область	20051	-/-	1153	-/-	57,5

1.2. Інформація про орган місцевого самоврядування

25.10.2020 року пройшли перші вибори голови та депутатів сільської ради ТГ на новій територіальній основі.

На першому засіданні сесії сільської ради 20.11.2020 року визнано повноваження депутатів Вербської міської ради, розпочато повноваження Вербського сільського голови.

Наразі Вербська рада ТГ восьмого скликання складається з 20 депутатів, та 16 членів виконавчого комітету сільської ради.

Таблиця 2.

СТРУКТУРНІ ПІДРОЗДІЛИ ТА ВИКОНАВЧІ ОРГАНИ ВЕРБСЬКОЇ СІЛЬСЬКОЇ РАДИ

№	Назва посади	к-сть
Керівництво та інші посадові особи		
1	Сільський голова	1
2	Заступник сільського голови з питань діяльності виконавчих органів ради	1
3	Секретар сільської ради	1
4	Керуючий справами (секретар) виконавчого комітету сільської ради	1
5	Староста	1
6	Головний бухгалтер	1
7	Заступник головного бухгалтера	1
8	Спеціаліст-бухгалтер	1
9	Спеціаліст-бухгалтер	1
10	Спеціаліст-бухгалтер	1
11	Спеціаліст-економіст	1
12	Старший інспектор, військовий обліковець	1
13	Спеціаліст з цивільного захисту I категорії	1
14	Спеціаліст I категорії, землевпорядник	1
15	Інспектор-землевпорядник	1
16	Спеціаліст I категорії - юрист	1
17	Спеціаліст I категорії, програміст	0,5
18	Старший інспектор з реєстрації	1
19	Проектний менеджер	1
Відділ освіти, сім'ї, молоді, спорту, культури і туризму		
20	Начальник відділу	1
Відділ охорони здоров'я та соціального захисту населення		
21	Головний спеціаліст	1
22	Старший інспектор з соціальних питань	1
23	Інспектор з соціальних питань	1
24	Фахівець з соціальної роботи	1
Обслуговуючий персонал		
25	Прибиральник	1
26	Прибиральник	0,5

27	Сторож	1
28	Робітник	2
Служба у справах дітей		
29	Начальник	1
Фінансовий відділ		
30	Начальник відділу	1
31	Спеціаліст	1
32	Спеціаліст	1
Всього		32

1.3. Інформація про об'єднання громадян і засоби масової інформації

На території Вербської сільської ради функціонують такі засоби масової інформації:

1	Офіційний веб-сайт Вербської сільської ради	verba-rada@ukr.net	http://verba.rvadmin.gov.ua/
---	---	--------------------	---

1.4. Історична довідка

Село Верба – центр Вербської сільської ради. Розташоване за 70 км обласного центру – міста Рівне. Налічується населення – 4050.

Перша письмова згадка про село міститься у Привілеї короля Казимира Дениску Мукосійовичу на м. Збараж (пожиттєво) та села Збараської волості (довічно) «за верную службу», виданий за згодою Панів-Ради від 12 січня 1442 року, у якому село згадується серед інших сіл волості.

У другій половині XVI ст. село переходить до Малинських, які збудували замок, укріплений земляними валами, а Верба фігурує в актах вже як містечко.

1545 рік — згадується у ревізії Кременецького замку, де зазначено, що власники сіл Берега і Верби утримували одну з городень. Власником Верби у цьому джерелі названо Анджея Куньовського.

У 1549 році село придбав шляхтич Михайло Дашкович Слович-Малинський. У 1564 році він отримав локаційний привілей на заснування містечка і право влаштовувати в ньому торги (раз на тиждень у четвер) та ярмарок (двічі на рік). В західній частині Верби, де сходились шляхи, що вели в напрямі Кременця, Дубна, Козина і Бродів, звели ратушу, будинки заїздів. Містечко оточили земляним валом. Частина Верби, що містилася поза межами валу, і надалі лишалася на становищі села. Частина села, що мала статус містечка була і залишається зараз центром.

У 1774 році в селі проживало 1282 чол., була церква, що володіла 90 десятинами землі, діти навчалися в церковно-парафіяльній школі. Згадується Верба і у «Списку всех почтовых станций в Волынской губернии» —

пожвавлюється життя села. Це було пов'язано з тим, що через Вербу пролягав поштово-пасажирський тракт, була поштова станція, де було 34 коней.

Після поділу Польщі 1793 року територія, до якої належить Верба, відійшла до Російської імперії. Містечко було центром волості у Дубенському повіті Волинської губернії.

Згідно з енциклопедичним словником Брокгауза і Єфрона в містечку Вербі налічувалось 124 подвір'я, проживало 1068 жителів, була залізнична станція, 9 крамниць та 8 заїжджих дворів, православна церква та синагога.

В 70-80 роках XIX ст. між селами Верба та Білогірودка чехи-переселенці заснували село Софіївка. Землі належали дворянину-шляхтичу Молодецькому. Саме дружина Молодецького Софія подарувала дві десятини землі для будівництва школи і в договорі попросила, щоб це село назвали Софіївка.

На початку XX ст. у Вербі відкривається два деревообробні підприємства. Також працювала фабрика, що виробляла вату і тартак, 3 млини, смолярне і молочне підприємства. У 1908 році у Вербі відкрилося земське двохкласне училище, де навчались переважно діти заможних селян, торговців, колоністів. Почесний наглядач училища був Дмитро Львович Свешніков — поміщик, двоюрідний дід відомого археолога Ігора Свешнікова.

У часи Першої світової війни біля Верби проходила лінія фронту. З осені 1915 року перебувало під окупацією німецько-австрійських військ. В червні 1916 року звільнене від окупації під час знаменитого Брусиловського прориву. В селі збереглися залишки військових споруд німецько-австрійських військ.

З 1919 року Верба знову під владою Польщі, село є центром Вербської гміни Дубенського повіту Волинського воєводства.

У 1939 році територію Західної України приєднано до СРСР, а в 1940 році Верба стає центром Вербського району новоутвореної Ровенської області.

В червні 1941 року село було в центрі однієї з найбільших танкових битв в історії — Дубно—Луцьк—Броди. В околицях села йшли жорстокі танкові бої. В березні 1944 року село звільнене від німецько-фашистської окупації.

У 1959 році Вербський район приєднано до Дубенського району.

Оскільки ніяких відомостей про вживання якихось символів Верби не виявлено — було опрацьовано нові знаки, які були затверджені 22 вересня 2000 року. Автори проектів — А. Гречило та Ю. Терлецький.

Герб Верби: у золотому полі на зеленій основі вербове дерево з чорним стовбуром і гілками та зеленими листками.

Прапор Верби — квадратне полотнище, на жовтому тлі вербове дерево з чорним стовбуром і гілками та зеленими листочками, знизу проходить горизонтальна зелена смуга (шириною в 1/6 сторони прапора). Зображення верби є так званим «номінальним» символом і вказує на назву села. Щит увінчує червона міська корона.

1.4. Коротка характеристика регіону

Рівненська область (Рівненщина) — область на північному заході України. Площа області становить 20,1 тис. км² (3,3 % площі території України). Населення 1 147,58 тис. осіб (на 1 березня 2021 року). Центр області — місто Рівне. Утворена 27 листопада 1939 року^[2].

До складу Рівненської області входить чотири райони: Рівненський, Вараський, Дубенський і Сарненський.

Рівненська область розташована в північно-західній частині України й займає територію 20,1 тисячі квадратних кілометрів. Територія області розташована між 50°01' та 51°58' північної широти й між 25°01' та 27°38' східної довготи. Протяжність області з півночі на південь 215 км, а із заходу на схід — 186 км. Межує на півночі з Берестейською та Гомельською областями Білорусі, на сході з Житомирською, на південному сході з Хмельницькою, на півдні з Тернопільською, на південному заході із Львівською, на заході з Волинською областями.

Область складається з 64 громад (11 міських, 13 селищних та 40 сільських) і 4 районів (Вараський площею 3327,2 км² та населенням 139 тисяч осіб; Дубенський площею 3294,6 км² та населенням 170,4 тисяч осіб; Рівненський площею 7218 км² та населенням 634,9 тисяч осіб; Сарненський площею 6219 км² та населенням 213 тисяч осіб).

1.4. Коротка характеристика громад – конкурентів.

Таблиця 5

Порівняння з громадами-конкурентами

Показники	Вербська ТГ	Тараканівська ТГ	Козинська ТГ
Територія, км²	112,6	88,8	181,44
Населення, тис.осіб	4,05	3,7	7,5

2. ЗЕМЕЛЬНІ ТА ПРИРОДНІ РЕСУРСИ

2.1. Земельні ресурси і територія громади.

Серед об'єктів, що становлять матеріальну основу місцевого самоврядування, важливе місце займають земельні ресурси. Земля є перед усім територіальною основою місцевого самоврядування, одним із головних ресурсів, які забезпечують життєдіяльність громади. Основним джерелом поповнення місцевого бюджету є податки, які надходять за використання земельних ресурсів.

Структура земельних ресурсів територіальної громади за категоріями земель:

- а) землі сільськогосподарського призначення – 4 864 га;
- б) землі під водними об'єктами – 241 га;
- в) залісені землі – 3 712 га;
- г) землі запасу - 373 га;
- д) природоохоронні зони – 148 га.

Земельні ділянки кожної категорії земель, які не надані у власність або користування громадян чи юридичних осіб, можуть перебувати у запасі.

2.2. Містобудівні документи

Генеральний план сіл громади затверджений у 2017 році.

2.3. Кліматичні умови

Географічні координати с. Верба: північна широта: 50.28030, східна довгота: 25.60312. Висота над рівнем моря 230 м.

До кліматотвірних чинників належать: кількість сонячної радіації, атмосферна циркуляція та характер підстилаючої поверхні.

Основними показниками клімату є температурний режим і зволоження території.

Температурний режим більшою мірою залежить від величини радіаційного балансу, яка відображає умови приходу сонячної радіації та її витрату на природні процеси. Саме за такими факторами й визначається пануючий клімат будь-якої місцевості. На території с. Верба Рівненської області панує помірно континентальний клімат, з теплим літом і помірно холодною зимою. Середні температури липня становлять +18...+21 °С, у січні стовпчик термометра опускається до відмітки -5...-8°С. Сумарна

кількість сонячної радіації становить від 3800 до 4200 МДж/м² (за середніх умов хмарності), а кількість годин сонячного сяйва за рік — 2000. Рівнинність обраної території сприяє вільному проникненню і поширенню над нею помірних морських і континентальних повітряних мас, а також арктичних. Водночас значна протяжність України в меридіональному напрямку зумовлює трансформацію морських повітряних мас у континентальні з просуванням на схід. Ось чому зволоженість території є помірною— 550-600 мм опадів на рік. Максимум опадів випадає влітку у вигляді дощів.

3. НАСЕЛЕННЯ І ТРУДОВІ РЕСУРСИ

3.1. Чисельність населення і демографічна ситуація

Демографічні процеси є одними з ключових факторів сталого розвитку країни. Важливим чинником в стані демографічного розвитку є нестримне старіння, що призводить до зростання демографічного навантаження на частину населення, яке працює.

Таблиця 6

Чисельність населення, осіб

Території	2025 рік
с. Верб	2 467
Вербська ТГ	4 000
Дубенський район	44 352

Таблиця 7

Природний рух населення, осіб (сумарно по всіх населених пунктах, що увійшли до складу ТГ)

Показники	2024 рік
Народжені	29
Померлі	72
Природний приріст	-43

Таблиця 8

Розподіл населення за віком, осіб (сумарно по всіх населених пунктах, що увійшли до складу ТГ)

Показники	2025 рік
Вікові категорії:	
Діти:	761
В т.ч. дошкільного віку	235
Працездатне населення	2 301
Пенсіонери	938

Таблиця 9

Розподіл населення за статтю у населених пунктах, що увійшли до складу ТГ станом на 2025 рік, осіб

Території	Чисельність населення, осіб	
	Чоловіки	Жінки
Вербська сільська рада	1475	1 545
Стовпецький старостинський округ	492	488

4. ЕКОНОМІКА ГРОМАДИ**1. Суб'єкти господарської діяльності**

НАЙБІЛЬШІ РОБОТОДАВЦІ

№ п/п	Назва ПОУ/Підприємства (ЄДРС)	Вид діяльності (основний)	Чисельність працівників у 2025 році
1	Відділ освіти, культури, молоді і спорту	Державне управління загального характеру	185
2	Вербська сільська рада	Державне управління загального характеру	28
3	ТОВ «Дубенський Край»	Сільське господарство	84
4	Вербська санаторна школа	Державне управління загального характеру	60
5	ПП «Сіагрус»	Сільське господарство	15

5. ФІНАНСОВИЙ СТАН ТА БЮДЖЕТ ГРОМАДИ**1. Бюджет громади****Аналіз очікуваних надходжень до місцевого бюджету
Вербської сільської ради, грн**

Назва	Фактично надійшло за 2024 рік	Очікувані надходження 2025 рік
Податок та збір на доходи фізичних осіб	12 258 637,51	12 779 104,00
Податок на прибуток підприємств	8 384,00	8 384,00
Рентна плата та плата за використання інших природних ресурсів	272 404,95	402 404,00
Рентна плата за спеціальне використання лісових ресурсів	270 529,94	400 529,00
Рентна плата за користування надрами загальнодержавного значення	1 875,01	1 875,00

Внутрішні податки на товари та послуги	3 883 021,80	3 824 515,00
<i>Акцизний податок з вироблених в Україні підакцизних товарів (продукції)</i>	452 345,00	515 394,00
<i>Акцизний податок з ввезених на митну територію України підакцизних товарів (продукції)</i>	2 764 617,79	2 622 656,00
<i>Акцизний податок з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлю підакцизних товарів</i>	666 059,01	686 465,00
Місцеві податки та збори, що сплачуються (перераховуються) згідно з Податковим кодексом України	5 259 883,24	5 184 240,00
<i>Податок на майно</i>	2 426 009,44	2 340 763,00
<i>Єдиний податок</i>	2 833 873,80	2 843 477,00
Неподаткові надходження	342 068,23	136 353,00
<i>Адміністративні штрафи та інші санкції</i>	46 311,50	46 311,00
<i>Плата за надання інших адміністративних послуг</i>	10 644,68	9 763,00
<i>Державне мито, що сплачується за місцем розгляду та оформлення документів, у тому числі за оформлення документів на спадщину і дарування</i>	78,83	75,00
<i>Інші неподаткові надходження</i>	235 923,22	10 000,00
Офіційні трансферти	25 337 414,64	22 786 265,00
<i>Базова дотація</i>	4 195 600,00	6 022 000,00
<i>Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на забезпечення харчуванням учнів початкових класів закладів загальної середньої освіти</i>	178 117,78	
<i>Освітня субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам</i>	15 409 300,00	10 813 800,00
<i>Субвенція з місцевого бюджету на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами за рахунок відповідної субвенції з державного бюджету</i>	123 400,00	
<i>Субвенція з місцевого бюджету на забезпечення якісної, сучасної та доступної загальної середньої освіти `Нова українська школа` за рахунок відповідної субвенції з державного бюджету</i>	224 020,00	
<i>Субвенція з місцевого бюджету за рахунок залишку коштів субвенції на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами, що утворився на початок бюджетного періоду</i>	1 980,00	
<i>Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами</i>		87 600,00
<i>Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на реалізацію публічного інвестиційного проекту на забезпечення якісної, сучасної та доступної загальної середньої освіти `Нова українська школа`</i>		253 600,00
<i>Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення доплат педагогічним працівникам закладів загальної середньої освіти</i>		876 100,00
<i>Інші субвенції з місцевого бюджету</i>	5 114 045,86	4 733 165,00
<i>Субвенція з місцевого бюджету на виконання окремих заходів з реалізації соціального проекту `Активні парки - локації здорової України` за рахунок відповідної субвенції з державного бюджету</i>	90 951,00	
Всього без урахування трансферт	22 024 399,73	22 335 000,00
РАЗОМ	47 361 814,37	45 121 265,00

Таблиця 12

**Найбільші платники податків у громаді,
грн. (сплачено за 2024 рік)**

№	Платник	Сума
1	Вербська сільська рада	3 299 418,99
2	ТзОВ Дубенський край	1 914 334,52
3	ТОВ Партнер Агропром	1 735 680,00
4	Вербська санаторна школа	1 287 391,37
5	ПП Сіагрус	1 083 687,27
6	Вербський Терцентр	555 872,81
7	ПІІ Амік Україна	486 489,60
8	ПП «Вест»	430 899,32
9	ФІЛ."ДУБЕН.ЛІС.ГОСП."ДП"ЛІСИ УКРАЇНИ"	430 898,93
10	КНД Дубенський район центр ПМСД	330 361,83
11	Українська залізниця АТ	263 481,87
12	Вітошко В.Г.	255 228,40
13	ТОВ Терлич	245 589,36
14	АТ ДПЗКУ	198 074,00
15	ОЦЕМ ТА МК РОР КП	177 981,42
16	Степанюк М.Ю.	166 237,89
17	Відродження ФГ	162 884,49
18	ТОВ "РОЕК"	152 121,31
19	ДП Дубенський лісгосп	146 520,97
20	Приватне сільськогосподарське підприємство	140 107,24
21	ПАТ " Солді і Ко"	127 581,06
22	Новосад К.В. ФОП	109 164,29
23	Онищук М.С.	97 519,08
24	Кондратюк Р.В	93 496,10
25	ЛІСИ УКРАЇНИ ДП	91 960,77
26	ПП Корд	88 606,36

6. ТРАНСПОРТНА ІНФРАСТРУКТУРА І ЗВ'ЯЗОК

Пасажи́рський транспорт - невід'ємна частина складного комплексу, життєзабезпечення населення населеного пункту, який працює стабільно та в цілому забезпечує потреби господарства громади та населення у транспортних перевезеннях.

Протяжність і стан доріг:

В громаді: доріг з твердим покриттям 46,5 км.

Через територію Вербської ТГ курсують приміські автобусні маршрути загального користування:

- «Рівне — Радивилів»
- «Броди — Рівне»
- «Броди — Луцьк»
- «Дубно — Білогірська»
- «Рівне — Дубовиця».

Крім того по території міської ради проходять міжміські та міждержавні маршрути.

В с. Вербі є з/д станція через яку курсують пасажирські поїзди і зупиняються електропоїзди (Здолбунів-Львів-Здолбунів).

Відстань від адміністративного центру с. Вербі до обласного центру – міста Рівне складає 70 км, час в дорозі – 50 хвилин.

Таблиця 13

Відділення поштового зв'язку ТГ

№ п/п	Назва відділення, індекс	Адреса	Населені пункти, що обслуговуються
1	Відділення поштового зв'язку с. Вербі Акціонерного товариства "Укрпошта", 35670	С. Вербі, вул. Грушевського, 4	с. Вербі
2	Нова пошта	с. Вербі, вул. Львівська, 33	с. Вербі
3	Відділення поштового зв'язку с. Стовпець Акціонерного товариства "Укрпошта", 35672	с. Стовпець, вул. Шкільна, 2	с. Стовпець

7. ІНФРАСТРУКТУРА ТОРГІВЛІ ТА ПОСЛУГ

Станом на 01.01.2025 року торгівельне обслуговування населення Вербської ТГ здійснюють 26 закладів роздрібної торгівлі.

Таблиця 14

Мережа підприємств роздрібної торгівлі*

№	Найменування суб'єкта господарювання	Місце провадження господарської діяльності суб'єкта господарювання або його відокремлених підрозділів	площа м.кв.
1	Боярин Аліна Ігорівна (магазин-кафетерій "Аліна")	с. Вербі, вул. Шевченка, 2а	25.0
2	Тертична Олена Миколаївна (кіоск "Продукти")	с. Вербі, вул. Шевченка, 17	20.0

3	Юглічек Наталія Олексіївна (кіоск "Оксамит")	с.Верба, вул.Застав'я-ІІ, 2а	14.0
4	Штука Ірина Борисівна (магазин "Продсервіс",)	с. Верба, вул.Дубенська,2	80.0
5	Фендич В.В. (магазин "Продсервіс",)	с. Верба, вул.Дубенська,2	80
6	Яцюк Сергій Васильвич (магазин "Маркет")	с. Верба, вул.Дубенська,5	63.2
7	Лопатнюк Олександр Петрович (магазин "Будівельні матеріали",)	с.Верба, вул.Львівська, 33	160.0
8	Ломоносова Ірина Анатоліївна (магазин "Продукти")	с.Верба, вул.Львівська,48	42.0
9	Ломоносова Ірина Анатоліївна (магазин "Ритуал")	с.Верба, вул.Львівська,48	16.0
10	Шевчук Ганна Сергіївна (кафе "Чумак")	с. Верба, вул.Львівська,90	60.0
11	ПП "Амік-Україна" (магазин (на АЗС),цілодобово)	с.Верба, вул.Львівська, 47	50.0
12	ПП "Амік-Україна" (магазин (на АЗС), цілодобово)	с.Верба, вул.Львівська, 110	50.0
13	Шевчук Людмила Миколаївна (магазин "Ріжок")	с.Верба, вул.Кузнєцова, 7а	20.0
14	Боярин Людмила Петрівна (магазин "Смерічка")	с.Верба,вул.Грушевського, 2	40.0
15	Боярин Людмила Петрівна (кафе "У Боярина" (по замовленню))	с.Верба,вул.Грушевського, 7	126.0
16	Бусь Вікторія Вікторівна (кафе Просто)	с.Верба,вул.Грушевського,11	36.0

17	ТОВ "Рівнеліки" Бондарчук Валерій Анатолійович (аптека)	с.Верба,вул.Грушевського,27	18.0
18	ТДВ "Рівнефармація" Пиняк Володимир Васильович (аптека)	с.Верба,вул.Грушевського,27	18.0
19	Височанський Олександр Михайлович (ветаптека)	с.Верба,вул.Грушевського,38	15.0
20	Тертична Олена Миколаївна (магазин "Три ведмеді")	с. Верба, вул.Грушевського,13	30.0
21	Дзявкульська Оксана Іванівна (магазин "Насіння та квіти")	с. Верба, вул.Грушевського, 9	8.0
22	Чернова Ніна Василівна (магазин "Оксана")	с. Верба, вул.Грушевського,10	15.0
23	Момотюк Аліна Ігорівна (магазин "Госптовари")	с. Верба, вул.Сковороди,3	100
24	Брушко Анастасія Вікторівна (магазин "Продукти")	с.Верба вул. Вербська Софіївка 64-б	86
25	Момотюк Аліна Ігорівна (послуги перукаря")	с.Верба вул.Сковороди, 3	45
26	Газицький Микола Євгенович (магазин ТПП)	с.Білогородка, вул.Вишнева,1а	211

8. ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНА ТА ЕНЕРГЕТИЧНА СТРУКТУРА

На території Вербської ТГ функціонують комунальні підприємства:

- КП «Верба-Комунальник»;
- КП «ЄвроКомСервіс».

9. СОЦІАЛЬНА ІНФРАСТРУКТУРА

9.1. Мережа закладів освіти

Показники	2025 рік
Кількість дошкільних закладів, од.	2
Кількість дітей в дошкільних закладах	124
Кількість загальноосвітніх навчальних закладів, одиниць	3

Кількість учнів в загальноосвітніх навчальних закладах ,осіб	450
Кількість вчителів в загальноосвітніх навчальних закладах ,осіб	96
Кількість позашкільних навчальних закладів, одиниць	2
Кількість учнів у позашкільних навчальних закладах, осіб	277

9.2. Мережа закладів охорони здоров'я:

№ п/п	Назва закладу	Кількість штатних од. в т.ч.				Кількість відвідувань в рік
		Лікарі	Середній мед.персонал	Молодший медперсонал	Інший обслуговуючий персонал	
1	Вербська АЗПСМ, 3 Комунальний заклад "Дубнівський районний центр первинної медичної допомоги" Дубенської районної ради		8	2	2	18237
2	ФАП с.Софіївка	-	1	-	-	1899
3	ФАП с.Стовпець	-	1	-	-	5311
4	ФАП с.Кам'яна Вербка	-	1	-	-	494

9.3. Мережа закладів культури

Споруда	Скільки відвідувачів вміщує
Центр культури та дозвілля Вербської сільської ради	250
Клуб села Софіївка	200
Будинок культури села Стовпець	300
Клуб села Кам'яна Вербка	100

10. СТАН НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА

Найважливішим наслідком і головним пріоритетом соціально-економічного розвитку виступає якість життя населення. Про актуальність проблеми оцінювання якості життя населення країн та їх окремих регіонів свідчать програми ООН, різних міжнародних організацій, урядів провідних держав світу тощо. У сучасних умовах трансформації економічної системи виникає питання про зміну ролі екологічного фактора в розвитку регіонів і суспільства в цілому. При загальній спрямованості державної політики до

засад та принципів сталого розвитку особливої актуальності набуває запровадження сучасних засобів раціонального управління охороною природного середовища, ефективного використання природних ресурсів та досягнення реальної безпеки життєдіяльності людини. Його значущість зростає в умовах децентралізації управління та підвищення ролі соціально-економічного розвитку регіонів.

Сьогоднішня особливість стану природного середовища Вербської ТГ полягає в тому, що її екологічний стан збігається в часі з економічною кризою, яка дещо зменшила антропогенний вплив на довкілля. А це означає, що з поживленням виробництва з упровадженням ринкових відносин, можна очікувати зростання забруднень, тобто зниження техногенно-екологічної безпеки регіонів та негативні зміни в регіональній природній системі.

Вихід з цієї складної екологічної кризи - у переході економіки Вербської ТГ до моделі сталого розвитку, яка передбачає досягнення високої якості життєдіяльності на основі збалансованого розв'язання проблем соціально-економічного розвитку, збереження навколишнього природного середовища, раціонального використання та відтворення природно-ресурсного потенціалу регіону. Це обумовлює необхідність узагальнення концептуальних підходів формування механізмів державного чи регіонального управління та чіткого визначення пріоритетних напрямів щодо їх упровадження та вдосконалення. При цьому, природоохоронна діяльність в регіоні повинна визнаватися однією з найсуттєвіших.

11. СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ОСВІТИ, КУЛЬТУРИ, СПОРТУ, ТУРИЗМУ ТА МОЛОДІ В ГРОМАДІ НА 2025–2027 РОКИ

Освіта у Вербській ТГ займає лівову частку витрат і є одним із основних родів діяльності громади загалом. Стратегія розвитку освіти, культури, спорту і туризму розробляється і затверджується окремо, тому в загальній стратегії розвитку територіальної громади ми представимо основні показники і тези, які віддзеркалюють діяльність і плани розвитку цієї галузі. Стратегія розвитку освіти, культури, спорту, туризму та молоді (далі – Стратегія освіти) має на меті забезпечення стабільного розвитку освіти, культури, спорту, туризму та молодіжної політики громади, що є основою добробуту її жителів, збереження людського потенціалу та відновлення соціальної єдності.

1. ОСВІТА

1.1. Аналіз поточної ситуації

У громаді функціонує 3 заклади загальної середньої освіти (ЗЗСО) та 2 заклади дошкільної освіти (ЗДО), 1- підрозділ дошкільної освіти. У Вербському ЗДО навчається 102 дитини у 5 групах, у Стовпецькому ЗДО — 22 дитини в 1 групі. У ЗЗСО навчається: у Білогородській гімназії — 52 учні,

у Стовпецькому ліцеї— 126 учнів, у Вербському ліцеї — 272 учні. Заклади функціонують стабільно, проте стикаються з численними викликами — застаріла матеріально-технічна база, потреба в оновленні методик навчання, недостатнє фінансування, обмежений доступ до сучасних цифрових рішень. В умовах війни особливої актуальності набуває забезпечення безпеки та психоемоційного комфорту дітей.

1.2. Потреби закладів освіти

Заклади дошкільної освіти:

- **Вербський ЗДО (102 дитини, 5 груп):**
 - Реконструкція будівлі (ремонт даху, фасаду);
 - Облаштування сучасних санвузлів, ігрових кімнат, музичного та спортивного залу;
 - Придбання нових меблів, ігрового інвентарю, дидактичних матеріалів;
 - Створення ресурсної кімнати для занять з логопедом та психологом;
 - Встановлення системи відео нагляду та пожежної сигналізації;
 - Підвищення кваліфікації вихователів і помічників вихователя.
- **Стовпецький ЗДО (22 дитини, 1 група):**
 - Ремонт приміщення, утеплення фасаду;
 - Оновлення меблів, постільної білизни, посуду, дидактичних ігор;
 - Створення умов для інклюзивного навчання;
 - Обладнання майданчика для активних ігор на свіжому повітрі;
 - Часткова автоматизація обліку, ведення документації в електронному вигляді.

Заклади загальної середньої освіти:

- **ЗЗСО Білогородська Гімназія(52 учні):**
 - Модернізація навчальних кабінетів (математики, інформатики);
 - Закупівля інтерактивних панелей та проекторів;
 - Забезпечення якісного інтернет-з'єднання;
 - Встановлення укриття для безпечного перебування під час тривоги.
- **ЗЗСО Стовпецький ліцей (126 учнів):**
 - Капітальний ремонт фасаду;
 - Створення медіа теки та інформаційного центру;
 - Впровадження цифрових журналів і щоденників;
 - Проведення тренінгів для вчителів щодо інноваційних методик;
 - Організація гуртків (робототехніка, дебати, мистецтво).
- **ЗЗСО Вербський ліцей (272 учні):**
 - Розширення навчального простору;
 - Встановлення сонячних панелей для енергоефективності;
 - Забезпечення інклюзивного середовища (сенсорна кімната);

- Організація співпраці з батьками, залучення громадських організацій до навчального процесу.

1.3. Мета

Забезпечення якісної, доступної та сучасної освіти в громаді шляхом інвестування в інфраструктуру, цифровізацію, розвиток кадрів та інклюзивне середовище.

1.4. Основні завдання

- Осучаснення матеріально-технічної бази ЗЗСО і ЗДО (ремонт приміщень, оновлення меблів, ігрового обладнання, харчоблоків);
- Оптимізація умов навчання в ЗДО: створення умов для інклюзивної освіти;
- Впровадження НУШ у базовій школі;
- Підвищення кваліфікації педагогічних працівників, зокрема вихователів та асистентів вихователя;
- Впровадження STEM-освіти;
- Цифровізація освіти: створення електронних журналів, дистанційного навчання;
- Забезпечення інклюзивного освітнього середовища в ЗЗСО та ЗДО (безбар'єрність, інклюзивні групи);
- Психологічна підтримка учасників освітнього процесу (шкільні психологи, тренінги, консультації);
- Розробка системи залучення донорських коштів, грантів та міжмуніципального партнерства для підтримки розвитку освіти.

1.5. Очікувані результати

- Підвищення якості освіти в усіх вікових групах;
- Покращення умов перебування дітей у ЗДО з високою наповненістю;
- Зменшення відтоку молоді завдяки якісній шкільній освіті та розвиненій інфраструктурі;
- Створення безпечного, комфортного, інклюзивного освітнього середовища для всіх дітей;
- Активне залучення батьків і громади до освітнього процесу.

2. КУЛЬТУРА

2.1. Аналіз поточної ситуації

У громаді функціонує дитяча музична школа, в якій навчається 152 учні. Клубна установа наразі перебуває на стадії капітального ремонту. Є мережа бібліотек, частина яких потребує осучаснення. Сфера культури має

великий потенціал у формуванні національної ідентичності, підтримці молоді, організації дозвілля та розвитку громади.

2.2. Основні потреби

- Завершення капітального ремонту клубу та облаштування сучасного простору для культурних подій;
- Модернізація музичної школи: оновлення інструментів, звукоізоляція, цифрові технології навчання;
- Проведення ремонтів у бібліотеках, створення культурно-інформаційних центрів;
- Проведення культурно-мистецьких заходів, фестивалів, конкурсів;
- Розширення позашкільних мистецьких гуртків;
- Залучення молоді до проектної діяльності в галузі культури.
- Розширення спектру культурних заходів;
- Модернізація закладів культури;
- Відновлення та підтримка народних традицій і ремесл;
- Популяризація українського мистецтва;
- Оцифрування бібліотечних фондів;
- Організація творчих гуртків та майстерень для дітей та молоді.

2.3. Мета

Підвищення ролі культури як чинника соціальної єдності, патріотизму та самовираження громади через модернізацію інфраструктури та підтримку культурних ініціатив.

2.4. Очікувані результати

- Завершено реконструкцію клубу як головного культурного осередку;
- Підвищено активність громади в культурному житті;
- Створено платформу для збереження і розвитку місцевих традицій.
- Підвищення культурної активності населення;
- Інтеграція культури в освітній простір;
- Створення позитивного іміджу громади.

3. СПОРТ

3.1. Аналіз поточної ситуації

Спортивне життя громади потребує активізації, зокрема залучення молоді та дорослого населення до масового спорту. У громаді функціонує дитячо-юнацька спортивна школа з секціями гирьового спорту, вільної

боротьби, байдаркового спорту та козацького двобою. У ДЮСШ навчається 125 дітей. Є футбольне поле, дитячі майданчики, проте відчувається нестача тренажерних майданчиків, спортивного інвентарю та системної підтримки спортивної інфраструктури.

3.2. Мета

Формування здорового способу життя, розвиток масового спорту та підтримка спортивного потенціалу громади.

3.3. Основні завдання

- Реконструкція та облаштування спортивних майданчиків;
- Створення гуртків та секцій для різних вікових груп;
- Проведення спортивних змагань і заходів;
- Придбання спортивного інвентарю;
- Виховання місцевих спортивних лідерів та тренерів.
- Ремонт та облаштування спортивного залу ДЮСШ;
- Закупівля сучасного спортивного інвентарю для всіх секцій;
- Облаштування відкритих тренажерних майданчиків;
- Підтримка участі спортсменів у змаганнях обласного та національного рівнів;
- Підвищення кваліфікації тренерів, впровадження нових методик;
- Організація спортивних подій та змагань у громаді.

3.4. Очікувані результати

- Збільшення фізичної активності населення;
- Виявлення талановитих спортсменів;
- Покращено спортивну інфраструктуру та доступність до занять;
- Збільшено кількість учасників спортивних секцій;
- Підвищено рівень фізичної підготовки дітей та молоді;
- Представники громади здобувають перемоги на спортивних змаганнях.

Зменшення рівня захворюваності та асоціальної поведінки

4. ТУРИЗМ

4.1. Аналіз поточної ситуації

Громада має туристичний потенціал завдяки наявності шкільних музеїв, садиби-музею, історичні пам'ятки. Водночас, інфраструктура туризму розвинена слабо, відсутнє брендове позиціонування та туристичні маршрути.

4.2. Основні потреби

- Розробка бренду громади як туристичного напрямку;
- Створення туристичних маршрутів;
- Облаштування інформаційних стендів та вказівників;
- Підготовка екскурсоводів (у тому числі серед школярів);
- Проведення фестивалів, екскурсій, шкільних турів;
- Співпраця з туристичними агенціями та платформами для просування.

4.3. Мета

Перетворення громади на впізнаваний туристичний напрямок регіону з акцентом на культурно-пізнавальний, екологічний та шкільний туризм. Розвиток внутрішнього та зеленого туризму як чинника економічного зростання громади.

4.4. Очікувані результати

- Зростання туристичного потоку;
- Створення робочих місць у сфері туризму;
- Підвищення економічної активності громади;
- Збереження та популяризація історико-культурної спадщини.

4.5. Основні завдання

- Розробка туристичних маршрутів;
- Створення туристично-інформаційного центру;
- Розвиток гастрономічного туризму на базі равликової ферми;
- Проведення фестивалів, ярмарків, подієвих заходів;
- Підтримка місцевих виробників сувенірної продукції;
- Співпраця з туристичними агенціями.

4.6. Очікувані результати

- Зростання туристичного потоку;
- Підвищення доходів громади;
- Створення робочих місць у сфері туризму.

5. МОЛОДІЖНА ПОЛІТИКА

5.1. Аналіз поточної ситуації

Молодь громади має обмежений доступ до програм розвитку, зайнятості та самореалізації. Потребується створення молодіжного простору та механізмів залучення молоді до прийняття рішень.

5.2. Мета

Формування активної, патріотичної та самодостатньої молоді як рушійної сили громади.

5.3. Основні завдання

- Створення молодіжної ради;
- Організація тренінгів, форумів, воркшопів для молоді;
- Підтримка молодіжних ініціатив та проєктів;
- Створення молодіжного простору;
- Співпраця з українськими та міжнародними молодіжними фондами.

5.4. Очікувані результати

- Активізація молодіжного життя в громаді;
- Підвищення рівня громадської участі молоді;
- Зниження рівня міграції молодого населення.

6. ФІНАНСОВИЙ ПЛАН І ДЖЕРЕЛА РЕАЛІЗАЦІЇ

6.1. Орієнтовний фінансовий план (у тис. грн)

Напрямок	2025	2026	2027	Разом
Освіта				
Культура	2500	1500	1000	5000
Спорт	1000	1200	1300	3500
Туризм	800	900	800	2500
Молодь	700	800	1000	2500
Разом	5000	4400	4100	13500

6.2. Джерела фінансування

- **Місцевий бюджет громади** — фінансування заробітної плати працівників, частини ремонтів, освітніх і культурних заходів;
- **Обласні та державні програми** — субвенції, грантові проєкти, підтримка з боку Міністерств (освіти, культури, молоді та спорту);
- **Міжнародна технічна допомога** — програми ЄС, USAID, U-LEAD з Європою, UNICEF;
- **Гранти від українських фондів** — Український культурний фонд.
- **Благодійні організації, меценати, соціально відповідальний бізнес** — залучення допомоги для реалізації точкових ініціатив (наприклад, придбання інструментів, спортивного обладнання);
- **Партнерства з ГО та освітні проєкти** — організація подій, тренінгів, таборів спільно з громадськими організаціями;

- **Самофінансування** — платні гуртки, екскурсії, благодійні внески.

6.3. Пріоритети у фінансуванні

1. Завершення капітального ремонту клубу та оновлення культурної інфраструктури.
2. Забезпечення якісної освіти — ремонт шкіл і ЗДО, матеріально-технічне забезпечення.
3. Підтримка та розвиток спортивної бази громади.
4. Розробка туристичного маршруту та бренд громади.
5. Створення молодіжного простору, реалізація молодіжних ініціатив.

7.МЕХАНІЗМ МОНІТОРИНГУ ТА ОЦІНКИ ВИКОНАННЯ СТРАТЕГІЇ

Для ефективного впровадження Стратегії необхідна системна оцінка досягнення цілей і завдань. Пропонується наступний механізм моніторингу та оцінки:

7.1. Створення Координаційної ради

- До складу увійдуть представники відділу освіти, культури, молоді та спорту, депутати, представники закладів, громадські активісти.
- Рада збирається не рідше одного разу на півріччя.

7.2. Показники для моніторингу

- Виконання планів заходів відповідно до календарного графіку.
- Обсяги профінансованих робіт/заходів.
- Кількість реалізованих проєктів.
- Рівень охоплення мешканців культурними, освітніми, спортивними та туристичними послугами.
- Якість надання послуг (за результатами опитувань).
- Рівень участі молоді в проєктах громади.

7.3. Інструменти моніторингу

- Квартальні та річні звіти структурних підрозділів.
- Звіти про використання коштів.
- Онлайн-анкетування для мешканців.
- Відкриті громадські обговорення результатів.

7.4. Оцінка ефективності

- Проводиться щороку у грудні.
- Порівняння з попередніми роками.
- Публікація звіту на сайті громади.
- За потреби – коригування стратегії на наступний рік.

7.5. Відповідальні особи

- Відділ освіти, сім'ї, молоді, спорту, культури та туризму — загальний контроль.
- Керівники установ — звітність і реалізація заходів.
- Координаційна рада — незалежний моніторинг і стратегічне управління.

**Сільський голова
КОТВІНСЬКА**

Каміла